

**HRVATSKA KONTROLA
ZRAČNE PLOVIDBE**

Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2017.

Oznaka: IZV-HKZP-2017-001

Verzija: 1.1

Datum: 30.05.2018.

I Odobrenje dokumenta

	Ime i prezime	Organizacijska jedinica	Funkcija / radno mjesto	Datum	Potpis
Izradio:	Mislav Modrić	SLJPPFP / SFIKP / OR	Rukovoditelj Odjela računovodstva	30.05.2018.	
Pregledali:	Siniša Ljubić	SLJPPFP / SFIKP	Rukovoditelj SFIKP	30.05.2018.	
	Nino Karamatić	SLJPPFP	Direktor SLJPPFP-a	30.05.2018.	
Odobrio:	Vlado Bagarić	HKZP	Direktor Društva	30.05.2018.	

Ovaj dokument namijenjen je samo za internu uporabu. Nije dozvoljeno njegovo umnožavanje ni distribucija u bilo kojem obliku bez odobrenja izdavača, HKZP-a.

NAPOMENA: pri izradi Izvješća sudjelovali su i slijedeći stručnjaci: Roko Aralica (savjetnik), Velimir Gorup (VŠS za kontroling), Damir Poleš (voditelj USK-a), Alen Sajko (direktor SZM-a), Ivica Pivić (rukovoditelj Službe upravljanja ljudskim potencijalima), Martina Kitić (viši str. sur. za planiranje prometa i kapaciteta KZP- voditelj odsjeka), Teo Bratinčević (Savjetnik za financijske poslove), Boris Gačina (Savjetnik strategijskog plana i razvoja), Jurica Baričević (Rukovoditelj odjela ATM sustava - instruktor-spec. za sig.), Nino Karamatić (direktor SLJPPFP-a).

II Primjena

Ovaj dokument primjenjuje se danom odobrenja.

III Distribucijska lista

Organizacijska jedinica	Odgovorna osoba (funkcija / radno mjesto)	Broj primjeraka	Napomene
HKZP	Vlado Bagarić Direktor Društva	1	Elektronička verzija
SLJPPFP	Nino Karamatić Direktor SLJPPFP-a	1	
SUZP	Nenad Galić Direktor SUZP-a	1	
SZTS	Dario Grgurić Direktor SZTS-a	1	
SVZ	Hrvoje Filipović Direktor SVZ-a	1	
SZM	Alen Sajko Direktor SZM-a	1	
SUZP	Vladimir Bračević Izvršni direktor OKZP-a	1	
SUZP	Josip Josipović Izvršni direktor podružnica	1	
SUZP	Ivana Baričević Izvršna direktorica UZP-a	1	
USPR	Boris Gačina Savjetnik strategijskog plana i razvoja	1	
USK	Damir Poleš Voditelj USK-a	1	
-	Nadzorni Odbor HKZP-a	3	
-	Skupština HKZP-a	3	
SLJPPFP	- arhiva HKZP-a -	1	Originalni primjerak

IV Upravljanje dokumentom

- ➔ Kontrolirana verzija dokumenta nalazi se na file serveru HKZP-a: [\\Crocontrol\\fileserver\\SLJPPFP](\\\\Crocontrol\\fileserver\\SLJPPFP).
- ➔ Vlasnik ovog dokumenta je Mislav Modrić (Rukovoditelj računovodstva).
- ➔ Komentare i prijedloge potrebno je slati putem obrasca KND na e-poštu mislav.modric@crocontrol.hr

V Popis izmjena

Verzija	Datum	Izmijenjene stranice	Opis i razlog izmjena	Autor
1.0	07.05.2018.	-	Prva verzija	MM
1.1	30.05.2018	26,27	Manja izmjena u tekstu, po naputku Revizorskog odbora	MM

VI Sadržaj

I	Odobrenje dokumenta	2
II	Primjena	2
III	Distribucijska lista	2
IV	Upravljanje dokumentom	3
V	Popis izmjena	3
VI	Sadržaj	4
1	Uvod	5
1.1	Svrha dokumenta	5
1.2	Namjena dokumenta	5
1.3	Kratice	5
2	Uvod	7
2.1	Općenito	7
2.2	FAB CE	9
2.3	COOPANS	10
2.4	SESAR	11
2.5	EU Fondovi	11
3	Operativni pokazatelji poslovanja	14
3.1	Zaposlenost	14
3.2	Promet	16
3.2.1	Kontrolirane operacije i ATFM rutno kašnjenje	16
3.2.2	Obračunske jedinice u zonama obračuna rutnih i terminalnih naknada	17
3.3	Konzultacije s korisnicima usluga	19
4	Financijski pokazatelji poslovanja	20
4.1	Pregled financijskog poslovanja	20
4.2	Poslovni rezultat za 2017.	21
4.2.1	Struktura ostvarenih prihoda	22
4.2.2	Struktura ostvarenih rashoda	23
4.3	Financijsko stanje Društva (Bilanca stanja)	25
4.3.1	Struktura imovine Društva	25
4.3.2	Realizacija investicijskih projekata u 2017.	26
4.3.3	Struktura izvora imovine	28
4.4	Pregled novčanih tokova za 2017	30
4.5	Pregled financijskih pokazatelja poslovanja	31
5	Izloženost i upravljanje ekonomsko-financijskim rizicima	33
5.1	Općenito	33
5.2	Tržišni rizik	33
5.3	Rizik operativne poluge	34
5.4	Kamatni rizik	34
5.5	Kreditni rizik	34
5.6	Valutni rizik	34
5.7	Rizik likvidnosti	35
5.8	Rizik supsidijarne odgovornosti	35
5.9	Investicijski rizik	35
5.10	Rizik upravljanja kapitalom	35
6	Zaključak	36

1 Uvod

1.1 Svrha dokumenta

Godišnji izvještaj o stanju Društva daje cjelovito i detaljno izvješće Uprave Nadzornom odboru, Skupštini HKZP-a, Radničkom Vijeću i ostalim zainteresiranim subjektima.

1.2 Namjena dokumenta

Dokument je namijenjen menadžmentu HKZP-a te nadležnim tijelima Društva (Nadzorni Odbor i Skupština Društva).

1.3 Kratice

Kratice	Objašnjenje
AIS	Aeronautical Information Services, Usluge zrakoplovnog informiranja
AMC	Airspace Management Cell, Jedinica za upravljanje zračnim prostorom
ANS	Air Navigation Services, Usluge u zračnoj plovidbi (ATM, CNS, AIS i MET)
ANSP	Air Navigation Services Provider, Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi
ATC	Air Traffic Control
ATFM	Air Traffic Flow Management, Upravljanje protokom zračnog prometa
ATM	Air Traffic Management, Upravljanje zračnim prometom
ATS	Air Traffic Service, Operativne usluge u zračnom prometu
BiH	Bosna i Hercegovina
BS OHSAS	British Standards Institution, Occupational Health and Safety Management (Britanski institut za standardizaciju - Standard o upravljanju zdravljem i sigurnošću na radu)
CNS	Communication, Navigation and Surveillance, Usluge komunikacije, navigacije i nadzora
COOPANS	Cooperation between ANS Providers
CroATMS	Croatian Air Traffic Management System
DM	Deployment Manager (Upravitelj uvođenja SESAR-a)
EK	Europska komisija
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
EU	Europska unija
EUR	Euro
Eurocontrol	European Organisation for the Safety of Air Navigation
FAB	Functional Airspace Block

FAB CE	Functional Airspace Block Central Europe
FINA	Financijska agencija
HACZ	Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo
HKZP	Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o.
HRK	Hrvatska kuna
ICAO	International Civil Aviation Organization, Organizacija za međunarodno civilno zrakoplovstvo
IFR GAT	Instrument Flight Rules General Air Traffic (Kontrolirane operacije – opći zračni promet po instrumentalnim pravilima leta)
INEA	Innovation and Networks Executive Agency (Izvršna agencija za inovacije i mreže)
ISO	International Organization For Standardization (Međunarodna organizacija za standardizaciju)
MET	Usluge zrakoplovne meteorologije
MORH	Ministarstvo obrane RH
MTOW	Maximum gross takeoff weight (Najveća masa uzlijetanja)
NN	Narodne novine
PDV	Porez na dodanu vrijednost
PP	Plan performansi za drugo referentno razdoblje 2015.-2019. („RP2“)
PMO	Project Management Office (Ured upravljanja projektom)
RH	Republika Hrvatska
SDM	SESAR Deployment Manager (Upravitelj uvođenja SESAR-a)
RP2	Drugo referentno razdoblje (2015.-2019.; „Referent Period 2nd“)
SES	Single European Sky, Jedinstveno europsko nebo
SESAR	Single European Sky ATM Research
SJU	SESAR Joint Undertaking
SLJPPFP	Sektor ljudskih potencijala, pravnih i financijskih poslova
SMS	Safety Management System, Sustav upravljanja sigurnošću
STATFOR	Statistics and Forecasts Eurocontrol (Jedinica za statistike i prognoze Eurocontrola)
SUZP	Sektor upravljanja zračnim prometom
SVZ	Sektor vojnih zadaća
SZTS	Sektor zrakoplovno tehničkog sustava
TWR	Kontrolni toranj
USK	Ured za sigurnost i kvalitetu
VCCS	Voice Communication and Control System
VCS	Voice Communication System
VHF/UHF	Very High Frequency / Ultra High Frequency
ZTS	Zrakoplovno-tehnička služba

2 Uvod

2.1 Općenito

Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o. (u daljnjem tekstu Društvo ili HKZP) pruža usluge u zračnoj plovidbi civilnim i vojnim korisnicima zračnog prostora RH, kao i u zračnom prostoru istočne polovice Jadranskog mora te u sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine. Društvo kroz svoje poslovanje ostvaruje europske strateške ciljeve u održavanju visokog stupnja sigurnosti zračnog prometa, osiguranju dovoljnih kapaciteta, povećanju troškovne efikasnosti te smanjenju zagađenja okoliša, ujedno ostvarujući i nacionalne interese. Ovo izvješće o stanju Društva prezentira temeljne rezultate poslovanja ostvarene tijekom razdoblja I-XII 2017. (u daljnjem tekstu Izvješće).

U dijelovima gdje je to primjereno, Izvješće se referira na petogodišnji plan poslovanja HKZP-a za razdoblje 2015.-2019. (u daljnjem tekstu Petogodišnji plan), godišnji plan poslovanja HKZP-a za 2017. (u daljnjem tekstu Plan) te na revidirana godišnja financijska izvješća Društva za 2017.

U Izvješću su predstavljene međunarodne integracije i aktivnosti Društva, operativni i financijski pokazatelji poslovanja te izloženost i upravljanje rizicima s posebnim naglaskom na financijske pokazatelje poslovanja za 2017.

Kao i tijekom prethodnih godina, Društvo posvećuje posebnu pažnju međunarodnim aktivnostima i suradnji povezanoj Funkcionalnom bloku zračnog prostora Središnje Europe (FAB CE), COOPANS-u, SESAR-u 2020 i SESAR DM-u.

Važno je istaknuti značaj FAB CE projekta i želju Društva da se čvrsto pozicionira unutar FAB CE-a i široj regiji u pogledu sposobnosti da ostvaruje ciljeve zadane od strane EK-a u sklopu Plana performansi FAB CE-a za drugo referentno razdoblje (RP2 PP). Ključni element Jedinstvenog europskog neba jest smanjenje fragmentacije europskog zračnog prostora, odnosno smanjenje broja odvojenih zračnih prostora na 9 funkcionalnih blokova zračnog prostora. Cilj uvođenja koncepta FAB-ova jest osigurati to da nacionalne granice ne utječu na smanjenje efikasnosti toka zračnog prometa i pružanje usluga u zračnoj plovidbi u Europi. HKZP zajedno sa ostalim članicama, a temeljem FAB CE sporazuma, sudjeluje u projektnim aktivnostima putem predstavnika imenovanih u pojedinačne FAB CE projekte ili radne skupine s ciljem – postizanja harmonizacije na području upravljanja sigurnošću, tehničke infrastrukture i uvođenja slobodnih ruta, a sve u svrhu ostvarivanja značajnih poboljšanja za korisnike zračnog prostora.

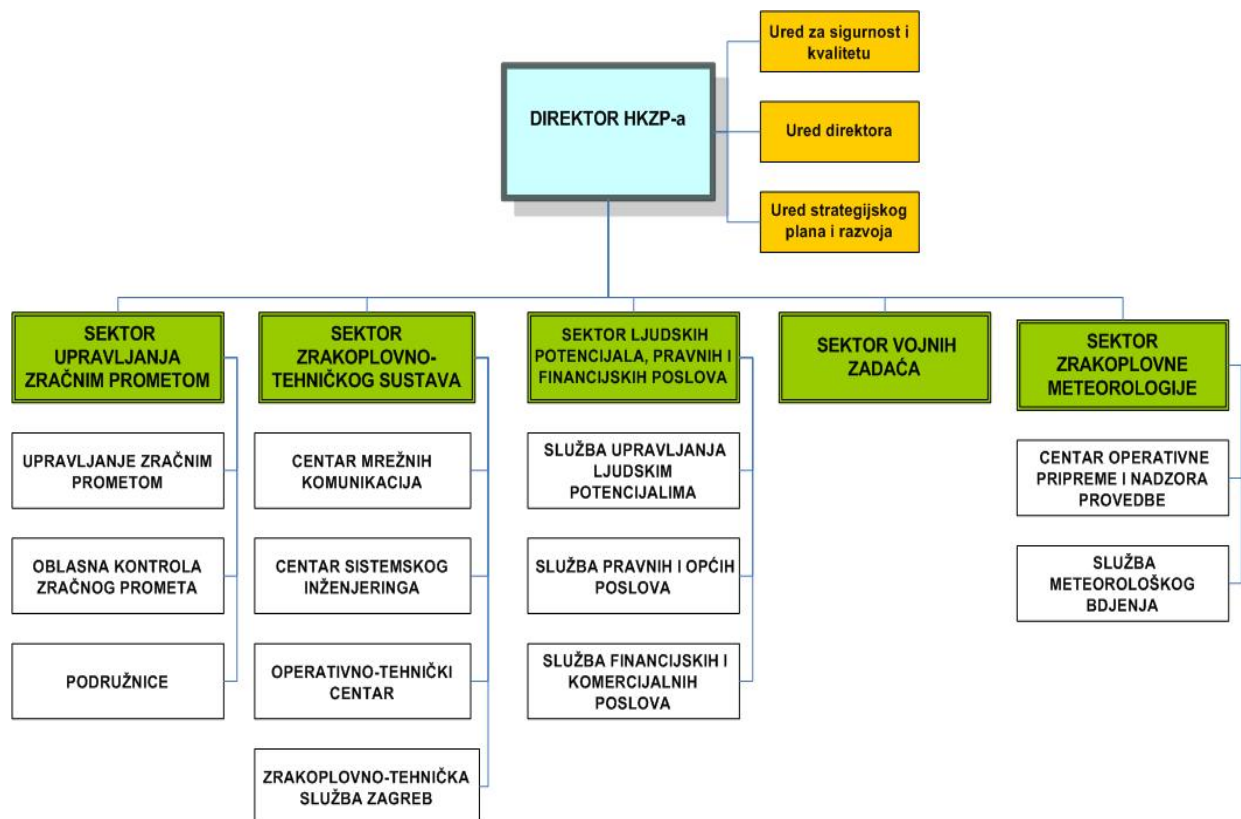
Društvo posvećuje posebnu pažnju sustavima upravljanja vezanim uz sigurnost i kvalitetu. Razvoj, unapređenje i primjena sustava upravljanja sigurnošću (SMS) jedna je od najvažnijih zadaća Društva jer je to alat kojim se kontroliraju rizici i stvaraju pretpostavke za postizanje visoke razine sigurnosti, a sukladno Uredbi (EU) br. 1035/2011. U Društvu se koristi jedinstveni sustav upravljanja kvalitetom koji je usklađen s normom ISO 9001 i primjenjuje na sve četiri vrste usluga koje Društvo pruža (ATS, CNS, AIS i MET), a planiraju se i provode stalna unapređenja. Uz to certificirani su i sustav za upravljanje okolišem prema ISO 14001 i sustav upravljanja zdravljem i sigurnošću pri radu prema normi BS OHSAS 18001.

Organizacijska struktura

Prava, obveze i odgovornost Društva utvrđeni su Zakonom o osnutku Hrvatske kontrole zračne plovidbe, Zakonom o zračnom prometu i Statutom HKZP-a. Osnivač i jedini član Društva je Republika Hrvatska, a Upravu Društva čini direktor HKZP-a. Društvo je ustrojeno tako da se pri pružanju usluga u zračnoj plovidbi osigurava sigurno, redovito i nesmetano odvijanje zračnoga prometa.

Shematski prikaz organizacije Društva prikazan je na slici 1.

Slika 1. Shematski prikaz organizacijske strukture Društva

Organizacijska struktura Društva definirana je prema uobičajenoj praksi o načinu ustroja srednjih i velikih organizacija, a unutarnji ustroj Društva određen je Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i sistematizaciji radnih mjesta iz srpnja 2006.

Osim središnjice u Velikoj Gorici, Društvo još ima podružnice: Dubrovnik, Lošinj, Osijek, Pula, Rijeka, Split/Brač i Zadar.

2.2 FAB CE

Jedan od ključnih elemenata uspostave Jedinственog europskog neba je smanjenje rascjepkanosti europskog zračnog prostora, odnosno smanjenje broja odvojenih zračnih prostora (67) na 9 funkcionalnih blokova zračnog prostora (Functional Airspace Block-FAB). Cilj uvođenja koncepta funkcionalnih blokova (FAB-ova) je osigurati da nacionalne granice ne utječu na smanjenje efikasnosti tijekom zračnog prometa i pružanje usluga u zračnoj plovidbi u Europi. Hrvatska, Austrija, Bosna i Hercegovina, Češka, Slovačka, Slovenija i Mađarska potpisale su 5. svibnja 2011. Sporazum o uspostavi Funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnje Europe, koji se provodi pod složenim projektom FAB CE Implementation Phase Programme. Premda je suradnja u okviru FAB-a postavljena na razini država, pružatelji usluga u zračnom prostoru ispunjavaju svoju ulogu i međusobno surađuju kroz svoju organizacijsku strukturu temeljem zasebnog sporazuma.

Najvažniji događaji/postignuća u 2017. godini:

- HKZP zajedno s ostalim partnerima i FABCE, Aviation Services, Ltd. (dalje: FCE) sklopili su novi Okvirni sporazum s tvrtkom Helios o pružanju usluga PMO (Ured za upravljanje projektom) i PSO (Ured za pružanje podrške programu), „Framework Agreement for the Provision of PMO and PSO Services“ u trajanju od 3 godine nakon provedenog postupka javne nabave od strane FCE-a;
- Održan je bilateralni sastanak predstavnika HKZP-a sa predstavnicima BHANSA-e na temu aktivnog sudjelovanja BHANSA-e u FAB CE aktivnostima u smislu sudjelovanja u troškovima za usluge koje pruža FCE i potencijalnog ulaska u vlasništvo FCE-a kao sedmi član. Rezultat sastanka su 3 predložena koncepta kojima bi se omogućilo sudjelovanje BHANSA-e u troškovima FCE-a te je BHANSA krajem 2017. pokrenula postupke javne nabave prema FCE-u;
- FAB CE je nastavio koordinirati sve aktivnosti u vezi s planiranjem i upravljanjem zračnim prostorom, dinamičkim upravljanjem protokom zračnog prometa i razvojem prostora slobodnih ruta (FRA), kao i utvrđivanjem uvjeta za provedbu efikasnih i sigurnih prekograničnih operacija, uključujući i prekogranično pružanje usluga u zračnoj plovidbi;
- Izrađena je studija FAB CE Free Route Airspace (FRA, prostor slobodnih ruta), kao dio FAB CE Projekta 1, a koja je nakon uspješno završene simulacije pokazala benefite i zahtjeve uvođenja FRA. Za taj projekt je kroz CEF fond odobreno sufinanciranje Europske komisije u iznosu od 50%;
- Završen je pilot projekt za nabavu zajedničke FAB CE infrastrukture tj. nabavu rutera za X-bone projekt. Zajedničku nabavu je provodio FCE koji je uz provođenje otvorenog postupka javne nabave sklopio ugovor „Agreement on Supply“ sa vlasnicima radi isporuke robe. Projekt je pokazao koristi od zajedničke nabave u smislu potencijalnih ušteda i efikasnosti u nabavi;
- Nakon gore spomenutog i uspješno odrađenog pilot projekta intencija je nastavak na zajedničkim nabavama većih tehničkih sustava te se priprema teren za zajedničke nabave iz NAV, COM, SUR domena kao i druge nabave gdje se procjeni da će se ostvariti određene koristi;
- Intezivno se radilo na izradi zajedničke sheme kompetencija za ATSEP osoblje (zrakoplovno-tehničko osoblje);
- Nastavljena je aktivna koordinacija sa susjednim FAB-ovima te je održano nekoliko InterFAB sastanaka;

- Dobiveno je sufinanciranje od Europske komisije (CEF 2016) za zajednički FAB CE projekt za upravljanje zračnim prostorom i prometnim tokovima „FAB CE Wide Study DAM and STAM“;
- Značajan angažman je uložen na izradi dokumentacije kojom bi se omogućilo FCE-u da odrađuje poslove nabave i omogući sudjelovanje u projektima samo nekim udjelničarima (some-in koncept), a ne kao do sada svim (all-in koncept). Novim konceptom bi se omogućila fleksibilnost i povećao broj zajedničkih projekata. Za tu svrhu je bilo potrebno promijeniti ugovor o osnivanju FCE-a (Memorandum of Association, MoA) i ostale prateće dokumente kao i ugovor o međusobnim odnosima članova društva (Shareholders Agreement, SHA) te opće uvjete sporazuma o razini usluge (General Terms and Conditions, GTC).

2.3 COOPANS

Članice udruženja COOPANS (COOPeration of Air Navigation Service Providers) usvojile su zajedničku strategiju rada prema kojoj kao članice pružatelji usluga u zračnoj plovidbi djeluju kao jedna organizacija, a surađuju i s proizvođačem Thalesom. Središnji je cilj COOPANS-a ostvarivanje zajedničkog uspjeha i bolje kvalitete usluga za njihove korisnike, uz uštedu troškova. Usklađivanje funkcionalnih mogućnosti i zajednička ulaganja omogućuju ostvarivanje usavršenog i jedinstvenog sustava za kontrolu zračnog prometa. Članice COOPANS-a surađuju na definiranju, razvoju, integraciji i održavanju ATM sustava (sustav upravljanja zračnim prometom). HKZP je pristupio COOPANS-u 20. svibnja 2011. Kroz nadogradnju svojih postojećih sustava u jedinstveni usavršeni softver, cilj COOPANS-a je, između ostaloga, ostvariti:

- zajednički etapni razvoj,
- optimizaciju troškova tijekom životnog vijeka sustava,
- zajedničko korištenje istog sustava te podrške u radu i održavanju,
- isplativu i učinkovitu evoluciju Europskog sustava upravljanja zračnim prometom.

COOPANS udruženje, kao vodeći primjer industrijskog partnerstva u Europi i suradnje između pet pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, dobio je nagradu Jedinствeno europsko nebo 2016 (*SES Award 2016*) koju Europska komisija dodjeljuje za uspješnu implementaciju Jedinственог europskog neba.

Značajnije aktivnosti u 2017.:

- NAV Portugal je iskazao interes za pristup COOPANS-u te je tijekom 2017. dovršen CBA, izrađena operativna, tehnička i strateška analiza potencijalnog partnera te pripremljen pravni okvir za člana kandidata. Odluka o pristupanju u svojstvu kandidata se očekuje u 2018;
- Strateški je donesena odluka o zamjeni postojećeg sustava za obradu planova leta (FDP) s novim Europskim FDP sustavom CoFlight u periodu do 2025 s početkom projekta u 2018. godini;
- U operativni rad su puštene dvije COOPANS nadogradnje B3.2 i B3.2.13 s nizom operativnih poboljšanja (povećani sistemski kapaciteti, poboljšanja u koordinaciji sa susjedima, poboljšanja u CPDLC komunikaciji, usklađivanje s Network Managerom itd.);
- Nekoliko već ugovorenih nadogradnji (B3.3, B3.4.1, B3.4.2) je paralelno razvijano, verificirano i/ili validirano;

- Definirana je nova operativna nadogradnja i sklopljen ugovor za B3.5 (planiran dovršetak početkom 2020).

2.4 SESAR

Program istraživanja i razvoja u sklopu inicijative Jedinog europskog neba, SESAR (Single European Sky ATM Research) smatra se danas najučinkovitijom polugom koja pokreće promjene u sustavu upravljanja zračnim prometom u Europi. Radi se o tehnološkoj komponenti inicijative Jedinog europskog neba koja je ustvari proces uvođenja novih tehnologija kroz njihova istraživanja, razvoj, sinkroniziranu implementaciju i na kraju regulativu koja obavezuje pružatelje usluga da se te nove tehnologije i koriste u operativnoj upotrebi. Provedba cijelog procesa se sufinancira od strane Europske unije putem više mehanizama i fondova.

HKZP se kao dio udruženja COOPANS konzorcija uključio u gotovo sve dijelove SESAR-a. Suradnja s partnerima prvenstveno je bazirana na stalnoj i intenzivnoj modernizaciji glavnog sustava za upravljanje zračnim prometom i predstavlja temeljno strateško određenje HKZP-a u primjeni najmodernijih tehnologija. Temeljem navedene suradnje, HKZP osigurava svoje praćenje modernih tehnoloških trendova slijedom čega se strateški pozicionira u konkurentnom europskom okruženju među pružateljima usluga u zračnoj plovidbi.

2.5 EU Fondovi

a) INEA CEF

HKZP je u velikom dijelu projekata koji su odobreni za sufinanciranje iz fondova INEA CEF, sudjelovao s partnerima, dijelom putem zajedničkih prijava koordiniranih od strane Upravitelja uvođenja SESAR-a (SESAR Deployment Manager - SDM) za projekte povezane sa Zajedničkim pilot projektom (Pilot Common Project – PCP), te dijelom direktno prijavama INEA-i za sve ostale SESAR projekte koji nisu povezani s PCP-om. Vrijednost projekata iz poziva CEF2014 vezanih za HKZP-ov dio sudjelovanja bila je 4,1 milijuna eura uz sufinanciranje do najviše 2,1 milijuna eura.

Ukupna vrijednost osam projekata iz poziva CEF2015 (HKZP-ov dio) za koje je odobreno sufinanciranje je 18,4 milijuna eura, s udjelom iz EU fondova do maksimalno 15,6 milijuna eura.

Na INEA CEF 2016 natječaju odobreno je sufinanciranje još pet projekata u kojima sudjeluje HKZP. Ukupna vrijednost im je oko 6 milijuna eura, s maksimalnom mogućnošću sufinanciranja do 5 milijuna eura.

Za sudjelovanje u CEF projektima, HKZP je okarakteriziran primjerom dobre prakse i uspješne aplikacije od ministarstva nadležnog za promet (MMPI).

HKZP je na INEA CEF 2017 natječaju koji je otvoren tijekom listopada 2017. podnio prijave za još dva projekta ukupne vrijednosti 11,1 milijuna eura, uz maksimalno sufinanciranje do najviše 5,6 milijuna eura. Rezultati natječaja će biti poznati do kraja rujna 2018.

Cilj realizacije odobrenih projekata jest povećanje razine sigurnosti zračnog prometa i omogućavanje pružanja kvalitetnije usluge zračnim prijevoznicima uz potencijalno blagotvorne učinke na jediničnu cijenu HKZP usluge koju korisnici plaćaju Društvu.

	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2017.	Verzija: 1.1
		Datum: 30.05.2018.
		Oznaka: IZV-HKZP-2017-001

Ovom prilikom treba napomenuti kako s obzirom na obrise nove Charging i Performance regulative, čini se izvjesnim da će HKZP biti primoran cjelokupna sredstva sufinanciranja koja je realizirao u navedenim projektima u konačnici prosljediti korisnicima svojih usluga uskladom jedinične cijene.

Tablični prikaz svih sufinanciranih projekata nalazi se u nastavku.

Tablica 1. Pregled statusa projekata sufinanciranih iz EU fondova putem INEA/CEF

INEA CEF 2014					
Project (Eng)	Projekt (Hrv)	Vrijednost (HKZP)	Sufinancirano	Odobreno	Projekt vodi/ koordinira
Free Route Airspace from the Black Forest to the Black Sea	Zračni prostor slobodnih ruta od Crne šume do Crnog mora	273.387,00 €	136.693,50 €	Lipanj 2015.	HCL PCP-SDM
Speeding up harmonisation and convergence of the ATM	Ubrzavanje, usklađivanje i konvergencija sustava za upravljanje zračnim prometom	3.845.580,00 €	1.922.790,00 €	Lipanj 2015.	COOPANS - ACG
INEA CEF 2015					
Project (Eng)	Projekt (Hrv)	Vrijednost (HKZP)	Sufinancirano	Odobreno	Projekt vodi/ koordinira
VARP - VoIP ATC Radio Project	VARP - VoIP ATC Radio projekt	2.527.460,00 €	2.148.341,00 €	Lipanj 2016.	HKZP PCP-SDM
Modernization of IP based G/G Data Network in CCL - CaRT/iWAN-NG	Modernizacija IP G/G podatkovne mreže u HKZP-u - CaRT/iWAN-NG	151.800,00 €	129.030,00 €	Lipanj 2016.	HKZP PCP-SDM
CCL cyber security architecture - ExCO-NG	HKZP-ova arhitektura kibernetičke sigurnosti - ExCO-NG	942.288,00 €	800.944,80 €	Lipanj 2016.	HKZP PCP-SDM
SIMULATION SEAFRA H24	Simulacija i implementacija SEAFRA H24	1.010.782,00 €	859.164,70 €	Lipanj 2016.	HKZP PCP-SDM
Harmonisation of Technical ATM Platform in 5 ANSP including support of Free Route Airspace and preparation of PCP program	Harmonizacija ATM platforme između 5 pružatelja usluga uključujući podršku zračnom prostoru slobodnih ruta i pripremu PCP programa	8.479.240,00 €	7.207.354,00 €	Lipanj 2016.	COOPANS - ACG PCP-SDM
NewPENS - Stakeholders contribution for the procurement and deployment of NewPENS	NewPENS - Zajednička nabava i razvoj NewPENS mreže	140.500,00 €	119.425,00 €	Lipanj 2016.	EUROCONTROL PCP-SDM
Implementation of the A-SMGCS System at Zagreb International Airport	Implementacija sustava A-SMGCS na Međunarodnoj zračnoj luci Zagreb	4.383.700,00 €	3.726.145,00 €	Lipanj 2016.	HKZP
Convergence of DSNA and COOPANS ATM Systems step 1B (CODACAS 1B) - Cohesion part	Konvergencija DSNA i COOPANS ATM sustava faza 1B (CODACAS 1B)	775.000,00 €	658.750,00 €	Lipanj 2016.	DSNA
INEA CEF 2016					
Project (Eng)	Projekt (Hrv)	Vrijednost (HKZP)	Sufinancirano	Odobreno	Projekt vodi/ koordinira
VCS-IP - Upgrade of Voice Communication Systems to Support ATM VoIP communications	VCS-IP - Nadogradnja Sustava glasovne komunikacije i potpora ATM VoIP komunikaciji	3.500.000,00 €	2.975.000,00 €	Kolovoz 2017.	HKZP PCP-SDM
Modernization of IP based G/G Data Network in CCL - CaRT/iWAN-NG - Phase II. - Implementation	Modernizacija IP G/G podatkovne mreže u HKZP-u - CaRT/iWAN-NG - Faza II. Implementacija	1.928.300,00 €	1.639.055,00 €	Kolovoz 2017.	HKZP PCP-SDM
FAB CE wide Study of DAM and STAM	FAB CE proširena studija o DAM i STAM sustavima	49.194,00 €	41.814,90 €	Kolovoz 2017.	FCE PCP-SDM
DLS Implementation Project - Path 1 "Ground" stakeholders	DLS implementacijski projekt - 1. putanja	28.500,00 €	12.255,00 €	Kolovoz 2017.	ENAIRE PCP-SDM
DLS Implementation Project - Path 2	DLS implementacijski projekt - 2. putanja	54.000,00 €	23.220,00 €	Kolovoz 2017.	ENAV PCP-SDM
eGAFOR	eGAFOR	400.000,00 €	340.000,00 €	Kolovoz 2017.	HKZP
INEA CEF 2017					
Project (Eng)	Projekt (Hrv)	Vrijednost (HKZP)	Sufinancirano	Odobreno	Projekt vodi/ koordinira
Implementing harmonised SWIM (Y) solution in COOPANS ANSPs and general PCP compliance	Implementacija harmoniziranog SWIM (Y) rješenja kod članica COOPANS-a i usklađenje s PCP-om	10.437.921,00 €	5.218.960,50 €	Rezultati u rujnu 2018.	COOPANS - ACG PCP-SDM
eATCoN	eATCoN	684.000,00 €	342.000,00 €	Rezultati u rujnu 2018.	HKZP

b) Obzor 2020 / SESAR 2020

Nakon što je tijekom 2016. HKZP-u i ostalim partnerima na europskoj razini odobreno sufinanciranje 14 razvojno- istraživačkih projekata iz programa SESAR 2020, HKZP je u 2017. sudjelovao u provedbi tih

projekata. Cijeli program SESAR 2020 podijeljen je u dva vala (Wave 1 i Wave 2). Potpisani ugovori o sufinanciranju odnose se samo na Wave 1, koji traje 36 mjeseci od početka rada na pojedinim projektima, odnosno do kraja 2019. Prema potpisanim ugovorima o sufinanciranju, HKZP u Wave 1 sudjeluje u projektima i radnim paketima navedenima u tablici u nastavku, gdje je dan pregled doprinosa „u naravi“ (in-kind-contribution), od čega će oko 50% sredstava biti vraćeno kroz sufinanciranje. Najveći dio doprinosa HKZP-a u SESAR-u 2020 provodi se kroz rad HKZP-ovih stručnjaka na raznim validacijama novih sustava i funkcionalnosti. Ovom prilikom treba napomenuti kako s obzirom na obrise nove Charging i Performance regulative, čini se izvjesnim da će HKZP biti primoran cjelokupna sredstva sufinanciranja koja je realizirao u navedenim projektima u konačnici proslijediti korisnicima svojih usluga uskladom jedinične cijene.

Tablica 2. Pregled doprinosa „u naravi“ (in-kind-contribution)

Projekt	Naziv projekta	SESAR rješenje u kojem sudjeluje HKZP	Radni paket u kojem sudjeluje HKZP	Naziv radnog paketa	Ukupni planirani troškovi HKZP-a (€)	Ukupno planirano sufinanciranje EU (€)
PJ.01 EAD	Enhanced Arrivals and Departures	PJ.01-01	WP1	Arrival Management with overlapping AMAN operations and interaction with DCB	84.571,25	59.199,88
PJ.04 TAM	Total Airport Management	PJ.04-02	WP3	Enhanced Collaborative Airport Performance Management	131.472,50	92.030,75
PJ.05	Remote Tower	PJ.05-02	WP2	Remotely Provided Air Traffic Service for Multiple Aerodromes	165.000,00	115.500,00
		PJ.05-03	WP3	Remotely Provided Air Traffic Services from a Remote Tower Centre with a flexible allocation of aerodromes to Remote Tower Modules		
PJ.06 ToBeFREE	Trajectory based Free Routing	PJ.06-01	WP2	Optimized traffic management to enable Free Routing in high and very high complexity environments	130.000,00	91.000,00
PJ.09 DCB	Advanced Demand Capacity Balancing	PJ.09-02	WP3	Integrated Local DCB Processes	38.000,00	26.600,00
PJ.10 PROSA	Controller Tools and Team Organisation for the Provision of Separation in Air Traffic Management	PJ.10-01a	WP1	High Productivity Controller Team Organisation	183.300,00	128.310,00
		PJ.10-02A	WP4	Improved performance in the provision of separation		
		PJ.10-02B	WP5	Advanced Separation Management		
		PJ.10-05	WP6	IFR RPAS Integration		
PJ.14 EECNS	Essential and Efficient Communication Navigation and Surveillance Integrated System	PJ.14-02-02	WP4	Future Satellite Communications Means	23.650,00	16.555,00
PJ.15 COSER	Common Services	PJ.15-09	WP5	Data Centre Service for Virtual Centres Service	37.501,25	26.250,88
PJ.16 CWP HMI	Controller Working Position / Human Machine Interface - CWP/HMI	PJ.16-04	WP3	Workstation, Controller Productivity	59.000,00	41.300,00
PJ.18 4DTM	4D Trajectory Management	PJ.18-02	WP3	Trajectory Management Processes	380.393,75	266.375,63
		PJ.18-04	WP4	Management and sharing of data used in trajectory (AIM, MET)		
		PJ.18-06	WP5	Performance Based Trajectory Prediction		
PJ.19 CI	Content Integration	PJ.19-CI04	WP5	Support & Evolution of the Content Integration Framework	36.300,00	25.410,00
PJ.20 AMPLE	Master Plan Maintenance	PJ.20	WP2	Master Plan Maintenance	73.150,00	51.205,00
PJ.24 NCM	Network Collaborative Management	PJ.24	WP2	Harmonised Requirements	112.500,00	78.750,00
		PJ.24	WP3	Scenario Management		
		PJ.24	WP4	Tactical Capacity Management		
		PJ.24	WP5	Airspace Users Preferences		
		PJ.24	WP6	Airport Network Integration		
PJ.27	Flight Object Interoperability	PJ.27			46.150,00	32.305,00
Ukupno					1.500.988,75	1.050.792,14

3 Operativni pokazatelji poslovanja

3.1 Zaposlenost

Na dan 31. prosinca 2017. u HKZP-u je bilo zaposleno 740 radnika, što je 8 radnika više u odnosu na isti dan prethodne godine.

Tablica 3. Kretanje broja radnika tijekom I-XII 2017.

Kretanje broja radnika tijekom I-XII 2017.	
	broj radnika
stanje na 31.12.2016.	732
<i>Promjene broja radnika tijekom 2017.</i>	
Dolasci	21
Odlasci	13
Broj radnika na 31.12.2017.	740

Tijekom I-XII 2017. u Društvu je dodatno zaposlen 21 radnik i to: u SUZP 18 (15 radnika na određeno vrijeme - kao kandidati za dobivanje dozvole KZP-studenta i 3 radnika na neodređeno vrijeme), u Uredu direktora 2 radnika na neodređeno vrijeme te 1 radnik u Sektoru vojnih zadaća.

U istom razdoblju otišlo je 13 radnika i to: iz SUZP 12 (7 radnika - kandidata za dobivanje dozvole KZP studenta koji nisu zadovoljili na stručnom osposobljavanju te im je prestao radni odnos, 1 radnik dao je otkaz, 4 radnika je otišlo u mirovinu) i iz Sektora zrakoplovno-tehničkog sustava 1 radnik, koji je preminuo.

Kao i u godinama ranije, znanje, stručnost i iskustvo radnika prepoznati su kao temeljna odrednica kompetitivne snage Društva, stoga poslovodstvo visoko na listi prioriteta postavlja vođenje, izobrazbu, komunikaciju i timski rad u sigurnim radnim uvjetima. U tom se smislu tijekom 2017. kontinuiranim stručnim osposobljavanjem, između ostalog, udovoljava i visokim međunarodnim standardima sigurnosti koji se temelje na propisima ICAO-a, EU-a i EUROCONTROL-a.

Najveći broj radnika zaposlen je u Sektoru upravljanja zračnim prometom (Tablica 4).

Tablica 4. Struktura radnika po sektorima

Struktura radnika na 31.12.2017.		
Sektor	Broj radnika	Udio%
Uredi Direktora	18	2,4
SUZP - Sektor upravljanja zračnim prometom	516	69,8
SZTS - Sektor zrakoplovno tehničkog sustava	92	12,4
SLJPPFP - Sektor ljudskih potencijala, pravnih i financijskih poslova	77	10,4
SZM - Sektor zrakoplovne meteorologije	32	4,3
SVZ - Sektor vojnih zadaća	5	0,7
Ukupno	740	100,0

Više od 50 % radnika ima višu ili visoku stručnu spremu. Struktura radnika po školskoj spremi prikazana je u Tablici 5.

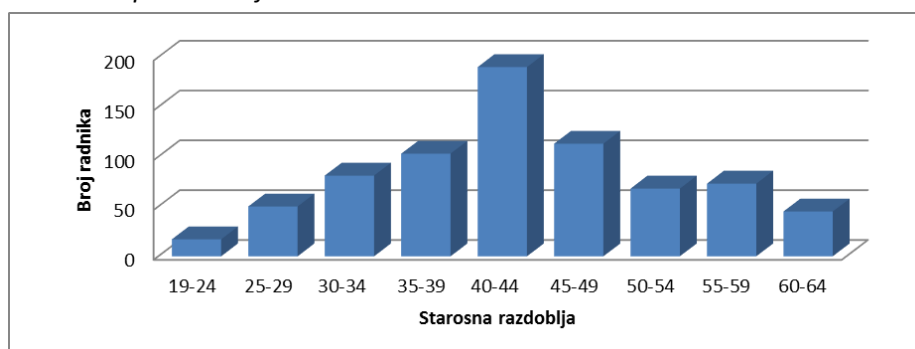
Tablica 5. Struktura radnika po školskoj spremi

Struktura stručne spreme na 31.12.2017.

Stupanj školske spreme	Broj radnika	Udio%
VSS	251	34,0
VŠS	192	25,9
SSS	285	38,5
KV	9	1,2
NKV	3	0,4
Ukupno	740	100,0

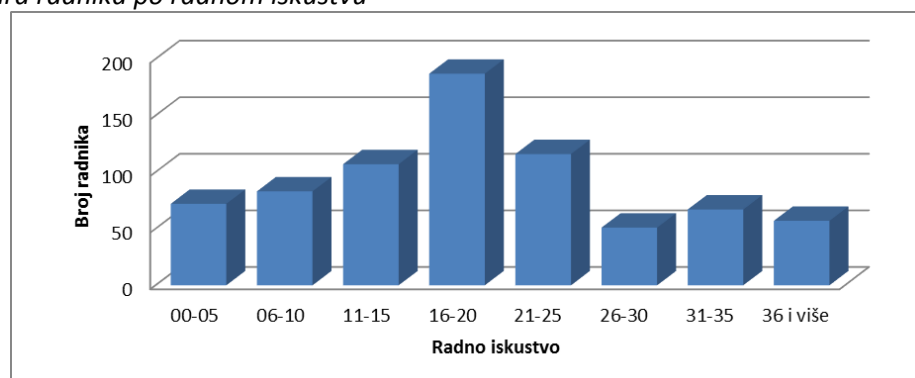
Struktura dobne starosti sugerira kako distribucija zaposlenika nije ravnomjerna po starosti, odnosno da je u Društvu zaposleno više radnika u dobi od 55 do 64 godine, nego radnika mlađih od 30 godina. Najveći broj radnika starosti između 35 i 50 godina, stoga ovaj trend ne predstavlja značajan rizik za poslovanje Društva u ovom trenutku.

Slika 2. Struktura radnika po životnoj dobi

Struktura radnika po godinama radnog iskustva pokazuje relativnu uravnoteženost u vidu radnog iskustva uz izraženiju prisutnost radnika sa 16 do 20 godina radnog iskustva.

Slika 3. Struktura radnika po radnom iskustvu

U Društvu djeluju tri sindikata, od kojih dva imaju reprezentativnost i uključeni su u donošenje i praćenje primjene Kolektivnog ugovora koji se odnosi na sve radnike.

3.2 Promet

3.2.1 Kontrolirane operacije i ATFM rutno kašnjenje

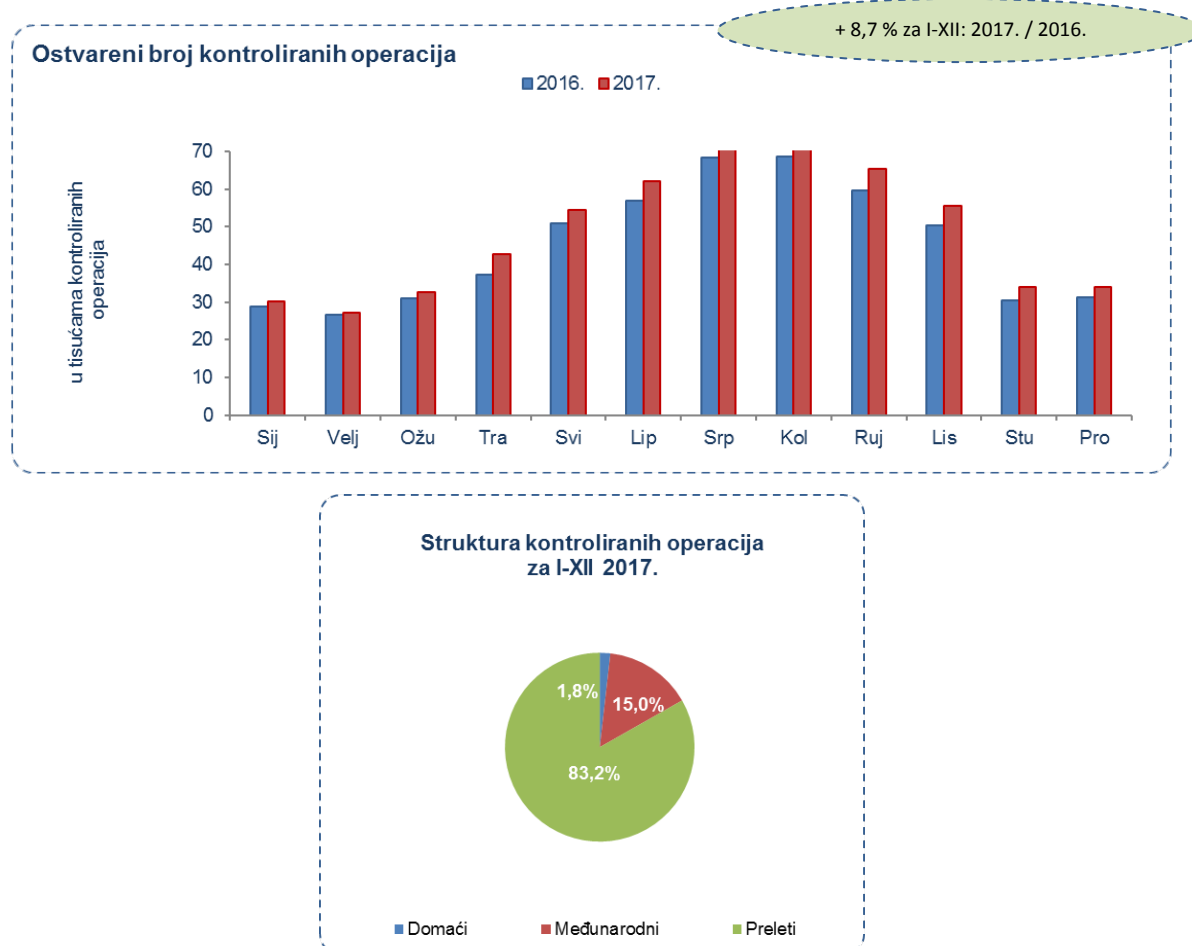
Zračni promet iskazan kroz ostvareni broj kontroliranih operacija – letova jedan je od uvriježenih i indikativnih pokazatelja kojima se prati stupanj operativne zaposlenosti i iskorištenosti kapaciteta kontrole zračnog prometa. Tijekom 2017. ostvareno je 8,7 % više letova (IFR GAT - FIR Zagreb) u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje, a 10,9 % više od planiranog za 2017. (Izvor: STATFOR – *Dashboard*) uz sudjelovanje kategorije preleta u ukupnoj strukturi operacija u visini od 83,2%.

U kontekstu povećanja prometa u 2017. primjereno je napomenuti uspostavu zračnog prostora slobodnih ruta kojom je u 2017. korisnicima omogućeno cjelodnevno slobodno planiranje u zračnom prostoru RH. Ovaj projekt proveden je zajedno sa susjedima i predstavlja značajno postignuće u okviru inicijative EU-a za uspostavu Jedinistvenog europskog neba s ciljem povećanja sigurnosti i učinkovitosti, kao i kapaciteta zračnog prometa u Europi.

Tablica 6. Kontrolirane operacije – IFR GAT (FIR Zagreb)

Kontrolirane operacije (IFR-GAT)	I-XII 2016.	I-XII 2017.	Indeks 2017. / 2016.	Plan 2017.	% ostvarenja Plana
Kontrolirane operacije	539.969	586.684	108,7	529.000	110,9

Slika 4. Broj kontroliranih operacija i struktura ostvarenih IFR GAT (FIR Zagreb) kontroliranih operacija u 2017.

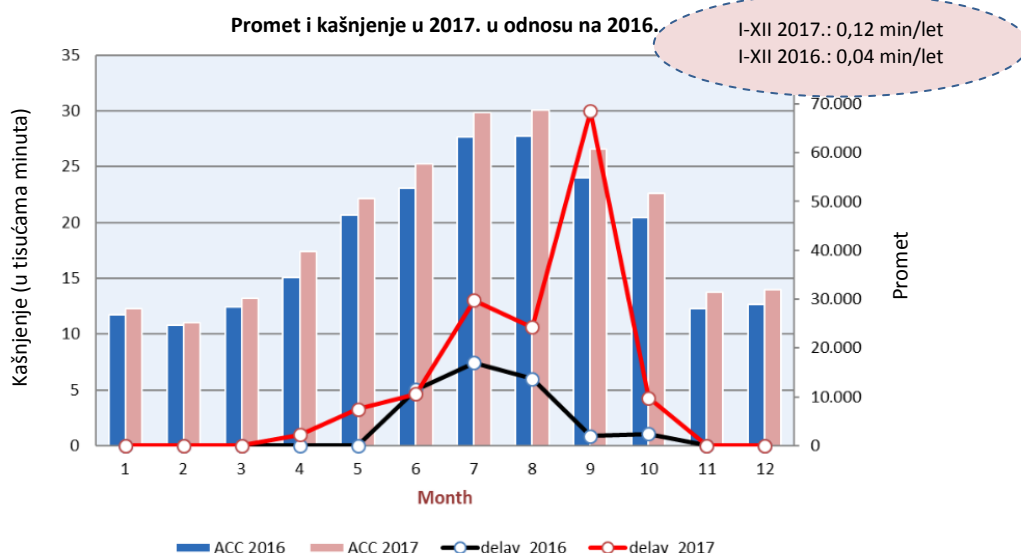
ATFM rutno kašnjenje

Plan rutnog kašnjenja za 2017. bio je 0,21 minuta po letu. U 2017. zabilježeno je 66.774 minuta kašnjenja na ruti kroz izračune temeljem FMP-a (*Flow Management Position / radna pozicija upravljanja protokom prometa*). Međutim, kako se u praksi ponekad dogodi tzv. „rano ukinuta regulacija“, vrijednost pokazatelja ATFM rutnog kašnjenja po izračunu Eurocontrol-a nešto je viša od vrijednosti koja je izmjerena temeljem FMP-a, a tako izračunata vrijednost po Eurocontrol-ovoj metodologiji iznosi 69.740 minuta kašnjenja na ruti. S obzirom da je po Eurocontrol-ovim mjerenjima zabilježeno 586.684 IFR GAT operacija, ostvareno rutno kašnjenje u 2017. bilo je 0,12 min/let čime je postignut znatno bolji rezultat od plana i cilja kojeg je zadala Europska komisija.

Uzroci ostvarenih kašnjenja su bili:

- vremenski uvjeti (52,7% ukupnih minuta kašnjenja),
- kapacitet (34,4%) i
- nedostatak operativnog osoblja (12,9%)

Slika 5. Usporedni pregled minuta kašnjenja u 2017. u odnosu na 2016. (u 000 minuta)

3.2.2 Obračunske jedinice u zonama obračuna rutnih i terminalnih naknada

U suglasnosti s Eurocontrol-ovim nadležnim uredima HKZP prati opseg obračunskih jedinica kojima se ostvaruju temeljni prihodi Društva.

Tablica 7. Ukupne obračunske jedinice u zonama obračuna rutnih i terminalnih naknada

Ukupne obračunske jedinice usluge					
u jedinicama usluge	I-XII 2016.	I-XII 2017.	Indeks 2017. / 2016.	Plan 2017.	% ostvarenja Plana
Rutni prostor RH	1.787.414	1.799.166	100,7	1.784.000	100,9
Terminalne Z1	18.256	19.580	107,3	18.648	105,0
Terminalne Z2	29.104	34.090	117,1	28.394	120,1

Ukupne obračunske jedinice usluge u zoni obračuna rutnih naknada u RH zabilježile su rast u odnosu na 2016. od +0,7%. Istovremeno, ostvareno je +0,9% više obračunskih jedinica od Plana za 2017.

Ukupne obračunske jedinice u zoni obračuna terminalnih naknada u RH bilježe povećanje, 7,3% u zoni Z1 odnosno 17,1% u zoni Z2 u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje (kombinirano +13,3%).

Društvo pružanjem ANS usluga unutar BiH zračnog prostora ne fakturira svaku stvarno pruženu jedinicu usluge po principu „1 za 1“, već svojim pojedinačnim udjelom (2017.: 21,12%) sudjeluje u raspodjeli prihoda od ukupnih BiH rutnih naknada. Utoliko, ostvarenje BiH rutnih jedinica usluge formalno ostaje u ingerenciji BiH zrakoplovnih vlasti.

Na kretanje ukupne obračunske jedinice usluge utjecali su faktori udaljenosti i MTOW, kako je prikazano u tablici 8.

Tablica 8. Pregled ukupne prijeđene udaljenosti i ukupne težine

Pregled ukupne prijeđene udaljenosti i ukupne težine zrakoplova (MTOW)						
	Udaljenost			MTOW		
	2017	2016	Indeks 2017/2016	2017	2016	Indeks 2017/2016
Sij	6,705726	6,777208	98,9	3,354589	3,238291	103,6
Velj	6,106024	6,290968	97,1	3,060295	2,977538	102,8
Ožu	7,350879	7,289357	100,8	3,583907	3,321041	107,9
Tra	9,706456	8,985551	108,0	4,289384	3,716527	115,4
Svi	12,477649	12,572101	99,2	5,110855	4,909908	104,1
Lip	14,022776	17,132089	81,9	5,544897	5,311613	104,4
Srp	16,936065	17,132089	98,9	6,525723	6,270878	104,1
Kol	17,296968	17,161601	100,8	6,610592	6,269535	105,4
Ruj	15,05191	14,612524	103,0	6,030809	5,601322	107,7
Lis	12,677971	12,071691	105,0	5,297238	5,053021	104,8
Stu	7,557194	7,042479	107,3	3,605692	3,274857	110,1
Pro	7,76855	7,042749	110,3	3,734155	3,469394	107,6
Total	133,7	134,1	99,7%	56,7	53,4	106,2%

3.3 Konzultacije s korisnicima usluga

Konzultacije se provode putem upita ili primjedbi korisnika, anketa, redovitih foruma/konzultacija/sastanaka. Tijekom 2017. održane su ankete i konzultacije/konferencije/sastanci sukladno tablicama u nastavku.

Tablica 9. Konzultacije – putem anketa

ID	Sektor/odjel	Usluge	Plan izradio/la	Period prikupljanja ankete	Ref. dokument ili prilog objedinjenom planu	Napomene
A-17-01	SUZP/OZI	AIS	M. Martek Sočec	veljača 2017.	Priručnik za pružanje AIS usluga	Anketa, ocjena produkata i usluga OZI-a (web platforma). Odgovori se sistematiziraju i analiziraju u OZI te se završna analiza prosljeđuje USK-u i po potrebi odgovora korisnicima
A-17-02	SUZP/OZNP	AIS	B. Preradović	siječanj 2017.	Primjedbe korisnika usluga	Anketa za VFR kartu s preporučenim VFR rutama.
A-17-03	SUZP/OZNP	ATS	B. Preradović	ožujak 2017.	Dokument PRI-UZP-73-01	Anketa opremljenosti zrakoplova za PBN u skladu sa sadržajem FPL.

Tablica 10. Konzultacije – putem redovitih foruma/konzultacija/sastanaka

ID	Održano(mjesec)	Lokacija	Broj ljudi	Profil korisnika	Teme	Koordinator
S-17-01	prosinac 2017.	HKZP, V. Gorica	11	Operatori aerodroma s kojima postoje sporazumi.	Rezultati analize KPI, provjera elemenata sporazuma, sugestije za područja poboljšanja, regulatorne odredbe, promjena formata sporazuma	M. Martek Sočec
S-17-02	travanj 2017.	HKZP, V. Gorica	13	MORH/ZMIN	Praćenje provedbe Sporazuma o postupcima koordinacije u operativnoj uporabu sustava FPS-117 i CroATM	H. Kalinovčić
S-17-03	travanj 2017	HKZP, V. Gorica	6	BHANS	Praćenje provedbe Ugovora o pružanju radarskih podataka BHANS-i (SLAO4-RADAR_CCLBHANS).	D. Markus
S-17-04	lipanj 2017.	Zagreb, Zadar, Divulje	20	HRZ i PZO, GSOSRH i MORH	Unapređenje pružanja usluga za potrebe Oružanih snaga RH i međusobne koordinacije između HKZP i MORH/OSRH	H. Filipović
S-17-05	lipanj 2017. studeni 2017.	Bruxelles	200	IATA, IACA, AEA, ELFAA, EBAA, ERA,IAOPA	Sjednice proširenog odbora Eurocontrola i konzultacijski sastanci EC-a : baze troškova i cijene en route i terminalnih usluga	R. Aralica S. Ljubić
F-17-01	studeni 2017.	HKZP, V. Gorica	24	Croatia Airlines, MORH, MUP, predstavnici zračnih luka, predstavnici ostalih sektora HKZP, predstavnici HACZ	Web stranice, web kamere, GAFOR, koordinacija SIGMET-a, aktualna problematika, prijedlozi i zahtjevi korisnika.	J. Krulc
F-17-02	lipanj 2017.	FPZ, Zagreb	70	HZS, FPZ, HACZ, MORHHRZ-PZO, Generalna avijacija	Uspostava fleksibilnih struktura u donjem zračnom prostoru, uporaba zračnog prostora. Sigurnost u operacijama dronova.	D. Crnogorac

4 Financijski pokazatelji poslovanja

4.1 Pregled financijskog poslovanja

S obzirom na to da je tijekom dinamičnih i izazovnih pregovora s Europskom komisijom (u provedbenom dijelu i s tijelima Eurocontrola) posloводство Društva za 2017. osiguralo kvalitetnu stratešku poziciju u pogledu pretpostavki i uvjeta plana performansi (koji su se dominantno materijalizirali u strateškom repositioniranju jedinične cijene usluge uz potpuno zadovoljavanje zadanih ciljeva troškovne efikasnosti) utoliko je u uvjetima stagnacije u razvoju broja obračunskih jedinica usluge (service units) u poslovnoj godini 2017. ostvaren izniman poslovni rezultat koji osigurava potrebne rezerve likvidnosti i profitabilnosti nužne za adekvatno sučeljavanje s brojnim i izazovnim poslovnim rizicima koje nosi RP2 i potencijalno RP3 razdoblje kroz *determined cost* model financiranja te tendenciju prenošenja poslovnih rizika s korisnika zračnog prostora na pružatelje usluga u zračnoj plovidbi, što se dodatno reflektira kroz predložene izmjene RP3 regulative koje će zahtijevati potpuni ili djelomični povrat sredstava zaprimljenih iz EU sufinanciranih projekata korisnicima usluga.

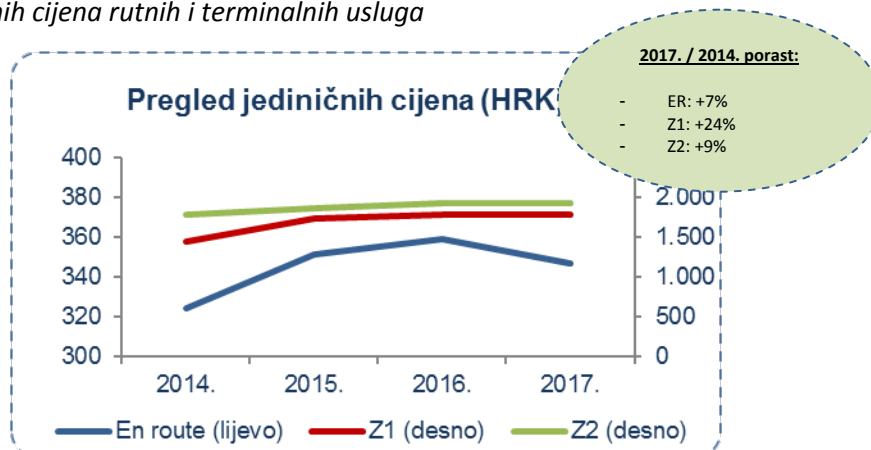
Tablica 11. Pregled ukupnog rezultata poslovanja za 2017.

Financijski rezultati poslovanja					
'000 HRK	I-XII 2016.	I-XII 2017.	Indeks 2017. / 2016.	Plan 2017.	% ostvarenja Plana
Ukupni prihodi	757.384	782.500	103,3	731.944	106,9
Ukupni rashodi	671.828	672.005	100,0	728.876	92,2
Dobit prije oporezivanja	85.556	110.495	129,1	3.068	3.601,5

Od ukupnih prihoda koje je HKZP ostvario u 2017., 99,4 % odnosi se na poslovne prihode, što dominantno predstavljaju prihodi iz osnovne djelatnosti, a 0,6 % ukupnih prihoda otpada na one ostvarene financijskim aktivnostima.

Prihodi s naslova osnovne djelatnosti odnose se na naknade za ANS usluge koje HKZP pruža avioprijevoznicima, a visina prihoda ovisi o ostvarenom broju obračunskih jedinica utemeljenih u broju i vrsti kontroliranih operacija (letova) te o vrijednosti jediničnih cijena izraženih usluga. Usporedan pregled razvoja jediničnih cijena obračunskih jedinica rutnih i terminalnih usluga prikazan je na slici 6.

Slika 6. Pregled jediničnih cijena rutnih i terminalnih usluga

Način obračuna, fakturiranje i naplata realiziranih usluga od strane HKZP-a utvrđeni su Pravilnikom o utvrđivanju rutnih i terminalnih naknada (NN 91/2013) i sukladni su obvezujućim načelima ICAO-a i EUROCONTROL-a. U skladu s člankom 16. Protokola o izmjenama i dopunama Međunarodne konvencije o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe – Eurocontrol – HKZP utvrđuje plan prihoda i rashoda za svaku financijsku godinu, a proračun mora osigurati ispunjenje temeljnih ciljeva iz plana performansi, posebice ciljeva koji povećavaju razinu troškovne efikasnosti. Eventualna dobit redom je namijenjena ekstenzivnim investicijskim i financijskim aktivnostima kao i za nužno osnaživanje pozicije likvidnosti i profitabilnosti Društva potrebne za sučeljavanje s brojnim i izazovnim poslovnim rizicima koji su dodatno naglašeni prelaskom s *full cost recovery* modela nadoknade troškova na znatno zahtjevniji, po mnogočemu rizičniji, *determined cost* model nadoknade sukladno Uredbi Komisije (EU) br. 391/2013. Sve navedeno događa se u sklopu sudjelovanja Društva u procesu unapređenja učinkovitosti propisane na razini EU-a kroz zadane ciljeve u nacionalnom, odnosno FAB CE-a planu performansi (*Performance Plan*) za RP2 razdoblja.

Naknade za izvršene usluge fakturiraju se i vrlo uspješno naplaćuju putem Eurocontrolovog multilateralnog sustava za naplatu prihoda od ANS naknada gdje postotak naplaćenog u odnosu na obračunati prihod povijesno iznosi oko 99% (izvor: RCO).

4.2 Poslovni rezultat za 2017.

Ukupni prihodi za razdoblje siječanj – prosinac 2017. ostvareni su u iznosu od 782,5 milijuna kn, što je povećanje od 3,3 % u odnosu na prethodnu godinu i prebačaj Plana za 2017. za 6,9 %.

Ukupni rashodi iznosili su 672,0 milijuna kn, što je neznatno veće u odnosu na isto razdoblje prethodne godine i manje od Plana za 7,8 %.

U 2017., s obzirom na povijest dosadašnjeg poslovanja ostvarena je do sada najviša vrijednost godišnje dobiti prije poreza u iznosu od 110,5 milijuna kn. Ista razina bruto dobiti, nakon izdvajanja poreznih davanja, osigurava 91,3 milijuna kn neto dobiti u 2017.

Temeljem anticipacije specifičnih poslovnih rizika u 2017. zbog napuštanja modela pune nadoknade troškova (*full cost recovery*) te s obzirom na obvezu rezerviranja adekvatnih financijskih sredstava za buduće odljeve ekonomskih koristi iz Društva (otpremnine, jubilarne nagrade, sudski sporovi, neiskorišteni godišnji odmor i dr.), osigurana su sredstva za navedene potrebe.

4.2.1 Struktura ostvarenih prihoda

A) Prihodi iz poslovnih aktivnosti

Prihodi iz osnovne djelatnosti

Prihodi od prodaje u zemlji i inozemstvu iznose 95,6 % ukupno ostvarenih prihoda i odnose se na naknadu za korištenje usluga koje HKZP pruža korisnicima zračnog prostora. Visina naknada razlikuje se za rutne i za terminalne usluge (napomena: dvije su obračunske zone rutnih naknada – RH i BiH, te dvije obračunske zone terminalnih naknada - Z1 i Z2), te ovisi o ostvarenom broju obračunskih jedinica temeljenih na strukturi i vrsti kontroliranih operacija – letova, kao što i neposredno ovise o vrijednosti (cijeni) obračunske jedinice.

Prihodi iz rutnih naknada u FIR-u Zagreb u 2017. bilježe neznatan pad ostvarenja u odnosu na prethodnu godinu za -2,8 % (+0,7% više od Plana), dok prihodi od terminalnih naknada bilježe rast (za 15,5% i za 15,4% više od Plana). Temeljem materijalizacije financijskih učinaka, koji sukladno odredbama Uredbe (EU) 1794/2006 proizlaze iz mehanizma usklade sudjelujućeg udjela HKZP-a u BiH rutnoj bazi troškova, u 2017. zamjetan je značajan rast prihoda od rutnih naknada koje Društvo prihoduje pružanjem ANS usluga u dijelu FIR-a Sarajevo, +37,6%.

Tablica 12. Prihodi 2017. te usporedba s Planom i prethodnom godinom

Poslovni prihodi							
'000 HRK	I-XII 2016.	% u 2016.	I-XII 2017.	% u 2017.	Indeks 2017. / 2016.	Plan 2017.	% ostvarenja Plana
<i>Prihodi iz osnovne djelatnosti</i>							
Rutne naknade - RH	592.867	78,9%	576.313	74,1%	97,2	572.067	100,7
Rutne naknade - BiH	50.427	6,7%	69.397	8,9%	137,6	57.053	121,6
Terminalne naknade	85.271	11,4%	98.452	12,7%	115,5	85.326	115,4
Ostali prihodi od prodaje od osnovne djelatnosti	2.752	0,4%	2.005	0,3%	72,9	2.337	85,8
	731.317	97,4%	746.167	95,9%	102,0	716.782	104,1
<i>Ostali poslovni prihodi*</i>	19.639	2,6%	31.755	4,1%	161,7	14.555	218,2
Ukupno poslovni prihodi	750.956	100,0%	777.922	100,0%	103,6	731.337	106,4

*prihodi od otpuštanja rezerviranja, prihodi na temelju uporabe vlastitih proizvoda i drugi poslovni prihodi

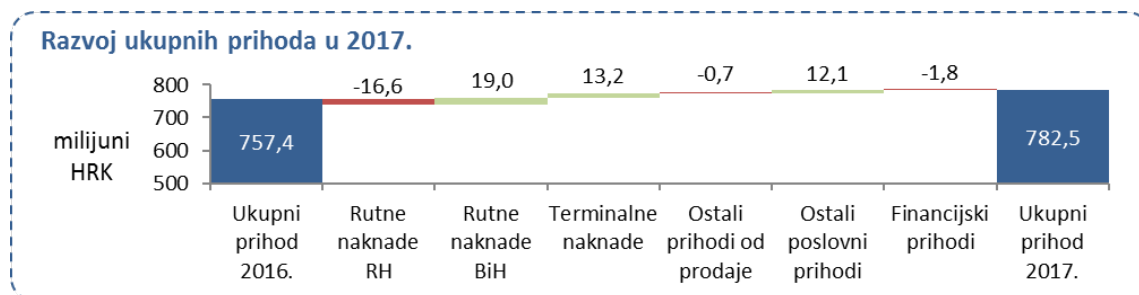
Ostali poslovni prihodi

Razlog značajnog rasta ostalih poslovnih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, nalazi se prihodu od ukidanja dijela rezerviranja za otpremnine (u 2016. je bila dodatna rezervacija) te iznosu od 12,5 milijuna kn (2016. 3,9 milijuna kn) koji predstavljaju onaj dio sredstava odgođenog prihoda (sredstava primljenog sufinanciranja po naslovu projekata za koje je Društvo apliciralo u cilju korištenja EU fondova) koji je tijekom 2017. priznat kao prihod sukladno MRS-u 20.

B) Prihodi iz financijskih aktivnosti

Financijski prihodi u 2017. s udjelom u strukturi ukupnih prihoda od 0,6 %, bilježe sniženje od 28,8 % u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje dominantno zbog kretanja zabilježenog u kategoriji tečajnih razlika koje nastaju u Društvu uslijed promjene visine tečaja kune u odnosu na tečajeve stranih valuta, prije svega iz kreditnog odnosa s EBRD-om te zbog smanjenog prihoda od kamata na oročenja.

Slika 7. Pregled razvoja ukupnih prihoda Društva po kategorijama tijekom 2017.

4.2.2 Struktura ostvarenih rashoda

Tablica 13. Rashodi ostvareni u 2017. u odnosu na prethodnu godinu i Plan 2017.

Ostvareni rashodi							
'000 HRK	I-XII 2016.	% u 2016.	I-XII 2017.	% u 2017.	Indeks 2017. / 2016.	Plan 2017.	% ostvarenja Plana
<i>Rashodi iz poslovanja</i>							
Sirovine i materijal	8.915	1,3%	9.171	1,4%	102,9	11.058	82,9%
Vanjski troškovi	50.411	7,5%	51.337	7,6%	101,8	79.047	64,9%
Troškovi osoblja	423.152	63,0%	428.330	63,7%	101,2	451.771	94,8%
Amortizacija	105.033	15,6%	107.274	16,0%	102,1	105.953	101,2%
Ostali poslovni rashodi	76.849	11,4%	69.590	10,4%	90,6	77.384	89,9%
	664.360	98,9%	665.702	99,1%	100,2	725.213	91,8%
<i>Financijski rashodi</i>							
Trošak kamate	3.975	0,6%	2.627	0,4%	66,1	3.663	71,7%
Negativne tečajne razlike	3.493	0,5%	3.676	0,5%	105,2		
	7.468	1,1%	6.303	0,9%	84,4	3.663	172,1%
Ukupni rashodi	671.828	100,0%	672.005	100,0%	100,0	728.876	92,2%

A) Rashodi iz poslovanja

Rashodi iz poslovnih aktivnosti ostvareni su niži od Plana (91,8 %), strukturom zauzimaju 99,1 % ukupnih rashoda, a odnose se na sljedeće:

- **materijalni troškovi i troškovi vanjskih usluga** sa povećanjem od 2,0 % (za 1,2 milijuna kn) u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (prije svega na intelektualnim uslugama +0,9 milijuna kn) što je u konačnici rezultiralo 67,2 %-tnim ostvarenjem Plana ovih troškova za 2017. (-29,6 milijuna kn) dominantno zbog pod-ostvarenja sljedećih kategorija troška u odnosu na Plan:
 - **usluga održavanja i zaštite** (10,2 milijuna kn niže od Plana, indeks ostvarenja Plana 65,2) uslijed činjenice da je tijekom 2017. zabilježena niža no planirana realizacija troškova sitnog inventara, rezervnih dijelova i materijala za održavanje. Nadalje, određene uštede u odnosu na Plan realizirane su blagotvornim učincima jeftinije ugovorenih konačnih cijena usluga temeljem provedenih postupaka javne nabave,

- **usluge telefona, pošte i prijevoza** (7,1 milijun kn niže od Plana, indeks ostvarenja Plana 67,4), uslijed učinka važećih ugovora o telefonskoj, mobilnoj i data usluzi potpisanih 2017. te činjenicom da je HT ponovo bio najpovoljniji ponuđač te nije bilo potrebno izdvajati dodatna sredstva za tehničke priključke,
 - **intelektualnih usluga** (5,1 milijuna kn, indeks ostvarenja Plana 63,4) uslijed činjenice da je tijekom 2017. odgođena realizacija određenih vanjskih usluga intelektualne naravi što je rezultiralo ostvarenjem nižim od planiranog za 2017.,
- **troškovi plaća** iako za 1,2 % viši no u 2016. uslijed prosječno gotovo 2% više zaposlenika u 2017. ipak su zadržani unutar planiranih vrijednosti za 2017. Troškovi plaća obračunati su i isplaćeni u skladu sa Kolektivnim ugovorom. Dio troškova osoblja koji se odnosi na troškove radnika koji se upućuju na osposobljavanje te premija dobrovoljnog mirovinskog osiguranja za dio koji je iznad neoporezive svote, reklasificiran je na ostale troškove prema prirodi troška tamo gdje je bilo primjenjivo.
 - **troškovi amortizacije** s učešćem od 16,0 % u ukupnim troškovima i zabilježenim povećanjem od 2,1 % (2,2 milijuna kn) u odnosu na prethodnu godinu. Na povećanje troškova amortizacije u 2017. najviše su utjecale B 3.2 i B 3.2.13 nadogradnje CroATMS/COOPANS sustava puštene u operativni rad tijekom 2017. te aktiviranje po projektu P-DO-04 (NAV domena). Troškovi amortizacije ostvareni su također više u odnosu na Plan (indeks 101,2).
 - **ostali poslovni rashodi** sa smanjenjem od 9,4 % (7,3 milijuna kn) u 2017. u odnosu na 2016. manji su od Plana za 2017., dominantno zbog činjenice da je poslovni rezultat prethodnih godina apsorbirao dominantan učinak provedenog dugoročnog rezerviranja sredstava za otpremnine radnika i jubilarne nagrade koje se sukladno odredbama Kolektivnog ugovora Društva, a koji je u primjeni od 1.10.2015., temeljem izračuna vanjskog aktuaru provode sukladno MRS-u 19. Značajan utjecaj ima činjenica da će veći dio ugovora s DFS Aviations Services GmbH (Initial Training-Basic and Rating na iznos od 1,0 milijun €) biti realizirana u 2018.

B) Rashodi iz financijskih aktivnosti

Financijski troškovi iznose 0,9 % ukupnih rashoda i mahom se odnose na trošak kamate po neotplaćenim glavnica kredita koje se uredno otplaćuju planiranom dinamikom (manji je za 33,9 % u odnosu na 2016., 71,7 % Plana, primarno kao rezultat pada referentne kamatne stope i kontinuiranog procesa razduživanja HKZP-a) i negativnih tečajnih razlika uslijed promjene visine tečaja kune u odnosu na tečajeve stranih valuta u kojima Društvo ima nominirane pozicije relevantne imovine i izvora imovine.

Slika 8. Pregled razvoja ukupnih rashoda Društva po kategorijama tijekom 2017.

4.3 Financijsko stanje Društva (Bilanca stanja)

Tablica 14. Bilanca stanja: imovina i izvori imovine

Bilanca stanja Društva			
'000 HRK	31.12.2016.	31.12.2017.	Indeks 2017. / 2016.
Imovina (aktiva)			
Dugotrajna imovina	511.011	482.648	94,4
Kratkotrajna imovina	567.631	656.567	115,7
Plaćeni troškovi budućeg razd. i obrač. prihodi	3.607	5.582	154,7
Ukupno imovina	1.082.250	1.144.796	105,8
Izvori imovine (pasiva)			
Kapital i rezerve	590.382	681.700	115,5
Dugoročna rezerviranja	96.996	93.105	96,0
Dugoročne obveze	233.542	190.833	81,7
Kratkoročne obveze	129.480	122.420	94,5
Odgođeno plaćanje troškova	31.850	56.739	178,1
Ukupno izvori imovine	1.082.250	1.144.796	105,8

4.3.1 Struktura imovine Društva

Vrijednost imovine (aktive) HKZP-a iz godine u godinu se povećava, što je jedan od pokazatelja kontinuiranog i dinamičnog poslovanja temeljenog na uspješnosti financijskih rezultata Društva. U tom smislu HKZP posluje uspješno te zauzima značajno mjesto u okruženju po brojnim kriterijima (kao što su npr. kriteriji likvidnosti, profitabilnosti, ekonomičnosti, zaduženosti i investicijskog kapaciteta).

Tablica 15. Struktura imovine

Imovina Društva (Aktiva)					
'000 HRK	31.12.2016.	% u 2016.	31.12.2017.	% u 2017.	Indeks 2017. / 2016.
Materijalna imovina	271.801	25,1%	268.219	23,4%	98,7
Nematerijalna imovina	221.561	20,5%	197.501	17,3%	89,1
Financijska imovina	121	0,0%	120	0,0%	99,4
Odgođena porezna imovina	17.527	1,6%	16.807	1,5%	95,9
Ukupna dugotrajna imovina	511.011	47,2%	482.648	42,2%	94,4
Zalihe	2.054	0,2%	2.463	0,2%	119,9
Potraživanja	121.109	11,2%	124.834	10,9%	103,1
Kratkotrajna financijska imovina	228.066	21,1%	226.267	19,8%	99,2
Novac u banci i u blagajni	216.402	20,0%	303.002	26,5%	140,0
Ukupna kratkotrajna imovina	567.631	52,4%	656.567	57,4%	115,7
Unaprijed plaćen trošak i obračunati prihodi	3.607	0,3%	5.582	0,5%	154,7
Ukupno imovina	1.082.250	100,0%	1.144.796	100,0%	105,8

Stanje imovine HKZP-a na dan 31. prosinca 2017. iznosi 1.144,8 milijuna kn, što predstavlja rast od 5,8 % u odnosu na stanje imovine na isti dan prethodne godine. Od ukupnog iznosa imovine dugotrajna imovina čini 42,2 %, kratkotrajna imovina čini 57,4 %, a ostatak od oko 0,5 % čine plaćeni troškovi budućeg razdoblja:

- Najznačajniji dio dugotrajne imovine čine **materijalna i nematerijalna imovina** koje predstavljaju poslovne objekte, pokretnine, hardversku i softversku komponentu operativnog i administrativnog osnovnog sredstva, materijalnu opremu, alate i uređaje uposlene u funkciji osnovnog poslovnog sredstva angažiranog u cilju ostvarivanja zadanih poslovnih ciljeva. Smanjivanje knjigovodstvene vrijednosti tih pozicija posljedica je toga što je u 2014. završio najintenzivniji ciklus investiranja u

dugoročnu komponentu osnovnog sredstva, što je rezultiralo time da je godišnji učinak troška amortizacije bio intenzivniji od učinaka realiziranih novih investicija.

- Stavka **dugotrajne financijske imovine** u iznosu od 120,0 tisuća kn odnosi se na HKZP-ov poslovni udjel u temeljnom kapitalu (1/6) i kapitalnim pričuvama društva *FAB CE Aviation Services Ltd.* – društvo koje je HKZP osnovao zajedno s ostalim članicama FAB CE-a. Glavna djelatnost Društva jest poslovno i drugo poduzetničko savjetovanje članica FAB CE.
- Iznos od 16,8 milijuna kn predstavlja **odgođenu poreznu imovinu** nastalu temeljem privremenih poreznih razlika koje su nastale kao rezultat obračunatih troškova rezerviranja za mirovine i jubilarne nagrade radnika prema čl. 11. Zakona o porezu na dobit, kao i temeljem privremenih poreznih razlika koje su nastale kao rezultat obračunatih troškova otpisa dugotrajne imovine prema čl. 17. istog Zakona te vrijednosnih usklađivanja potraživanja.
- Iskazana **potraživanja** odnose se na inozemne kupce u iznosu 117,0 milijuna kn (Eurocontrol), tuzemne kupce u iznosu od 3,7 milijuna kn, na potraživanja od države i drugih institucija u visini od 3,5 milijuna kn (više plaćeni predujam poreza na dobit, PDV, naknade za bolovanja i sl.) i ostala potraživanja od 0,6 milijuna kn, a sve nakon provedenih otpisa onih salda potraživanja za koja se očekuje da naplata u budućnosti više nije vjerojatna.
- **Kratkotrajna financijska imovina** dominantno se odnosi na kratkoročno oročena devizna sredstva kod poslovnih banaka.

4.3.2 Realizacija investicijskih projekata u 2017.

Plan poslovanja za 2017. u dijelu koji se odnosi na plan investicija sadrži 14 pojedinačnih projekata te 13 pojedinačnih nabava dugotrajne imovine ukupnog investicijskog potencijala 141,3 milijuna kn. Tijekom 2017. u razvoj i modernizaciju opreme realizirana su financijska sredstva u iznosu od 83,8 milijuna kn što nominalno iznosi 98,8% realizacije investicijskog cilja u 2017. (koji je postavljen u visini od 60% ukupnog investicijskog potencijala za 2017.).

Za kompaniju ove veličine i ovako specifične osnovne djelatnosti, imajući u vidu da investicijske aktivnosti financira dominantno iz vlastitih izvora, nužno je napomenuti kako se i unatoč brojnim otegotnim okolnostima objektivno radi o ozbiljnom investicijskom opsegu i vrijednosti investicijskih aktivnosti kontinuirano vođenih u cilju osiguranja pretpostavki za proširenje kapaciteta i povećanje sigurnosti zračnog prometa. Investicije planirane za 2017., a nisu realizirane na vrijeme, rezultat su brojnih internih i eksternih čimbenika te se realizacija istih očekuje u narednom periodu.

Sukladno Međunarodnom računovodstvenom standardu 16, dio troškova bruto plaća radnika nije teretio rezultat poslovanja u 2017., već je kapitaliziran na pripadajuće projekte pošto je angažman istih bio nužan kako bi se osiguralo dovođenje sredstva na mjesto i u radno stanje za namjeravanu upotrebu.

U niže priloženoj tablici dan je objedinjeni pregled realizacije svakog investicijskog projekta u 2017.

Tablica 16. Ostvarenje investicija u 2017.

Ostvarenje investicija I-XII 2017.				
Red. Br.	Naziv investicije	Plan 2017.	Ostvarenje I-XII 2017.	Indeks
1	2	3	4	5 (4/3)
1.	Projekt nadogradnje ATM sustava	39.504.612	26.192.871	66,3%
2.	Projekti DATA-COM domene	6.485.125	5.939.579	91,6%
3.	Projekti VOICE-COM domene	11.390.000	4.064.986	35,7%
4.	Projekti NAV domene	6.900.000	6.137.637	89,0%
5.	Projekt nadogradnje SUR sustava	25.480.000	15.810.104	62,0%
6.	Projekti AWOS/MET domene	1.950.000	765.099	39,2%
7.	Projekti rekonstrukcija građevina i infrastrukture	19.940.000	10.292.090	51,6%
8.	Projekti modernizacije ICT sustava	4.770.000	3.693.533	77,4%
9.	Projekti MET-ATM domene	1.600.000	125.400	7,8%
10.	Projekt jedinstvenog nadzora i upravljanja uređajima i sustavima	2.600.000	554.338	21,3%
11.	Projekt fleksibilnog korištenja zračnog prostora	883.000	683.395	77,4%
12.	Projekt povećanja stupnja sigurnosti i zaštite objekata HKZP	1.460.000	23.777	1,6%
13.	Projekt modernizacije TWR i TMA radnih mjesta	190.000	47.374	24,9%
14.	Ostala investicijska ulaganja	4.000.000	1.980.910	49,5%
15.	Pojedinačna nabava dugotrajne imovine ukupno (13 projekata)	14.180.000	7.461.094	52,6%
Ukupan investicijski potencijal u 2017.		141.332.737	n/p	n/p
Cilj financijske realizacije		84.799.642	83.772.187	98,8%

4.3.3 Struktura izvora imovine

Struktura izvora sredstava, odnosno pasive, na dan 31.12.2017. jest sljedeća: kapital i rezerve 59,5 %, dugoročna rezerviranja 8,1 %, dugoročne financijske obveze i obveze prema drugim institucijama 16,7 %, kratkoročne obveze 10,7 % te odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja 5,0 %.

Tablica 17. Struktura izvora sredstava

Izvori imovine Društva (Pasiva)					
'000 HRK	31.12.2016.	% u 2016.	31.12.2017.	% u 2017.	Indeks 2017. / 2016.
Temeljni kapital	450.000	41,6%	450.000	39,3%	100,0
Rezerve iz dobiti i zadržana dobit	71.409	6,6%	140.382	12,3%	196,6
Dobit / (Gubitak) poslovne godine	68.973	6,4%	91.318	8,0%	132,4
Kapital i rezerve	590.382	54,6%	681.700	59,5%	115,5
Rezerviranja	96.996	9,0%	93.105	8,1%	96,0
Dugoročne financijske obveze i obveze prema drugim institucijama	233.542	21,6%	190.833	16,7%	81,7
Dugoročne obveze	330.538	30,5%	283.938	24,8%	85,9
Kratkoročne financijske obveze	54.238	5,0%	43.130	3,8%	79,5
Obveze prema dobavljačima	26.583	2,5%	26.634	2,3%	100,2
Ostale kratkoročne obveze	48.659	4,5%	52.656	4,6%	108,2
Kratkoročne obveze	129.480	12,0%	122.420	10,7%	94,5
Odgođeno plaćanje troškova	31.850	2,9%	56.739	5,0%	178,1
Ukupno izvori imovine	1.082.250	100,0%	1.144.796	100,0%	105,8

- Iskazana **neto dobit za poslovnu godinu 2016.** u iznosu od 69,0 milijuna kn raspoređena je tijekom 2017. u Ostale rezerve Društva sukladno odluci Skupštine,
- Pozicija **dugoročnih rezerviranja** odnosi se na sredstva rezervirana za otpremnine, jubilarne nagrade i započete sudske sporove u iznosu 93,1 milijun kn sukladno odredbama Kolektivnog ugovora, Međunarodnim računovodstvenim standardima i računovodstvenim politikama HKZP-a.
- **Dugoročne financijske obveze** iznose 190,8 milijuna kn, a dominantno se odnose na dugoročne financijske obveze po kreditima EBRD-a i EIB-a kao posljedica dinamike i magnitude financiranja ranijeg investicijskog ciklusa te dinamike i magnitude razduživanja HKZP-a.

Tablica 18. Dugoročne financijske obveze

Dugoročne financijske obveze					
'000 HRK	Banka kreditor	Valuta kredita	Kamatna stopa u 2017.	31.12.2016.	31.12.2017.
	European Investment Bank	EUR	3,479-4,99%	19.944	7.827
	European Bank for Reconstruction and Developn	EUR	1,111-4,99%	267.826	226.136
			Ukupna sredstva duga	287.770	233.963
			Tekuće dospijeće	-54.238	-43.130
			Dugoročno dospijeće	233.532	190.833

- Kredit Europske investicijske banke (EIB) temelji se na Ugovoru o financiranju br. 21677 od 12. rujna 2002. na 20.000.000 EUR, (jamac RH). Ta kreditna sredstva iskorištena su za projektiranje, izgradnju i uvođenje poboljšanja usluga kontrole zračne plovidbe u RH, a u cilju održavanja sigurnosnih standarda i povećanja kapaciteta zračnog prostora u skladu s predviđenim porastom zračnog prometa. Rok povrata tih kreditnih sredstava jest svibanj 2025.

- Ugovor s Europskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD) zaključen je 2011. u iznosu od 47.000.000 EUR u svrhu modernizacije sustava za kontrolu zračne plovidbe u RH a u cilju poboljšanja sigurnosti zračnog prometa i povećanja kapaciteta. Od navedenog iznosa do 31. prosinca 2017. povučen je iznos od 46.289.636 EUR, a do 31.12.2017. otplaćeno je 16.192.951 EUR. Rok povrata tih kreditnih sredstava jest svibanj 2023.

Tablica 19. Dugoročne financijske obveze po dospelju

Dugoročne financijske obveze po dospelju	
'000 HRK	Iznos otplate
Dospijeće od jedne do dvije godine	43.130
Dospijeće od dvije do tri godine	43.130
Dospijeće od tri do četiri godine	43.130
Dospijeće od četiri i više godina	104.574
Ukupno	233.963

Sve financijske obveze Društvo uredno podmiruje sukladno rokovima dospelja.

- **Obveze prema dobavljačima** na dan izvješća ukazuju na 0,2% povećanje u odnosu na isti dan prethodne godine, a rezultat su dinamičnih poslovnih aktivnosti HKZP-a i ugovorenih rokova podmirivanja obveza prema dobavljačima kojih se Društvo strogo pridržava. Inače, nužno je napomenuti da se sve obveze prema dobavljačima u zemlji i inozemstvu uredno podmiruju u rokovima dospelja čime je potvrđena odrednica Društva.
- **Ostale kratkoročne obveze** u iznosu 52,7 milijuna kn najvećim se dijelom odnose na obveze za bruto plaće radnika te ostale obveze (za kamate, obveze Eurocontrola prema subjektima RH baze troškova i druge).
- **Odgođeno plaćanje troškova ili pasivna vremenska razgraničenja** u iznosu 56,7 milijuna kn u najvećem dijelu se odnose na:
 - 40.821.666 kn odgođenih prihoda nastalih temeljem primljenih sredstava EU fondova u pogledu avansa za sufinancirane brojnih međunarodnih i tuzemnih projekata u kojima Društvo sudjeluje (CEF 2014 COOPANS Build, TOPLINK, projekti SESAR 2020, projekt CEF-2015-ASMGCS, CEF2015-CODACAS 1B, SESAR DM, CEF 2015 COOPANS Build, INEA/CEF/TRAN/M2016)
 - kratkoročno rezerviranje sredstava za neiskorištene godišnje odmori radnika u iznosu od 15.419.776 kn te na
 - ostale odgođene prihode budućeg razdoblja.

4.4 Pregled novčanih tokova za 2017.

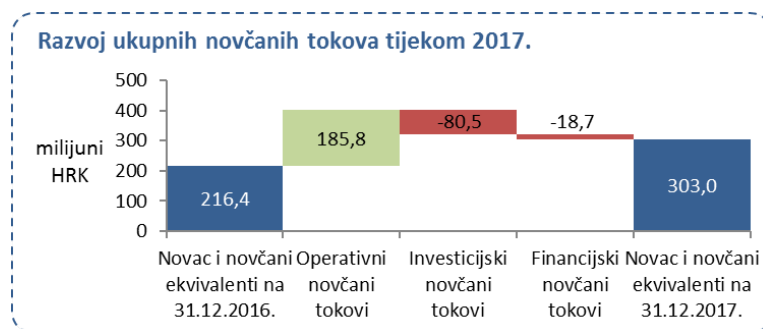
Tablica 20. Novčani tok 2017.

Novčani tok 2017.	
'000 HRK	2017.
Neto povećanje novčanog toka od poslovnih aktivnosti	185.784
Neto smanjenje novčanog toka od investicijskih aktivnosti	-80.511
Neto smanjenje novčanog toka od financijskih aktivnosti	-18.673
Ukupno povećanje novčanog toka	86.600
Novac i novčani ekvivalenti na početku razdoblja	216.402
Novac i novčani ekvivalenti na kraju razdoblja	303.002

Tijekom 2016. Društvo je ostvarilo ukupnu vrijednost pozitivnog novčanog toka od 86,6 milijuna kn (2016: 69,3 milijuna kn pozitivno). Ovakav rezultat posljedica je:

- **185,8 milijuna kn pozitivnih operativnih novčanih tokova** koji su dominantno rezultat:
 - ostvarenog poslovnog rezultata prije poreza u visini od 110,5 milijuna kn te ostvarene samo-akumulacije likvidnosti temeljem ostvarenog troška amortizacije od 107,3 milijuna kn,
 - neto negativnog usklađenja bruto poslovnog rezultata za nenovčane stavke u visini od 8,9 milijuna kn (prvenstveno se odnose na troškove rezerviranja, kao i otpise odnosno ispravke vrijednosti imovine i drugo),
 - smanjenja operativnih novčanih tokova temeljem plaćenih kamata i poreza u vrijednosti od 13,5 milijuna kn i
 - zabilježenih promjena u vrijednosti neto radnog kapitala od 9,6 milijuna kn Društva koji su rezultirali smanjenjem novčanih tokova Društva:
 - smanjenja operativnih novčanih tokova temeljem povećanja kratkoročnih potraživanja za 10,7 milijuna kn,
 - povećanja operativnih novčanih tokova temeljem povećanja kratkoročnih obveza Društva za 1,4 milijuna kn te,
 - smanjenja operativnih novčanih tokova temeljem povećanja salda zaliha za 0,3 milijuna kn,
- **80,5 milijuna kn negativnih novčanih tokova iz investicijskih aktivnosti** koji su sukladno planu provedbe COOPANS/CroATMS i ostalih investicijskih projekata dominantno rezultat investicijskog ciklusa u dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu.
- **18,7 milijuna kn negativnog novčanog toka iz financijskih aktivnosti** koji su u najvećoj mjeri obilježeni u vrijednosti neto otplaćenih glavnica kredita (umanjeno za sredstva duga dodatno povučena tijekom godine) i u neto vrijednosti sredstava sufinanciranja strateških investicijskih projekata povučenih iz EU fondova.

Slika 9. Pregled razvoja ukupnih novčanih tokova Društva tijekom 2017.

4.5 Pregled financijskih pokazatelja poslovanja

Analiza poslovanja na temelju financijskih izvješća (bilanca na dan 31.12.2017., račun dobiti i gubitka za razdoblje I-XII 2017., Izvješće o novčanom toku i Izvješće o promjenama kapitala) nepotpuna je bez poslovnih pokazatelja. Prednost pokazatelja u odnosu na relevantne apsolutne vrijednosti jest njihova neovisnost o veličini društva u pregledu.

Budući da su moguća preklapanja informacija koje pružaju pokazatelji, odabrani su pokazatelji koji su bitni za poslovanje HKZP-a.

Tablica 21. Pokazatelji poslovanja

Odabrani pokazatelji poslovanja		2016.	2017.
Pokazatelj	Opis		
Koeficijent tekuće likvidnosti	Kratkotrajna imovina / kratkoročne obveze	4,38	5,36
Koeficijent financijske stabilnosti	Dugotrajna imovina / (Kapital i rezerve+dugoročne obveze)	0,55	0,50
Faktor zaduženosti	Ukupne obveze / (dobit + amortizacija)	2	2
Stupanj samofinanciranja	Kapital i rezerve / ukupna imovina	0,55	0,60
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	Ukupni prihod / ukupna imovina	0,70	0,68
Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine	Ukupni prihod / kratkotrajna imovina	1,33	1,19
Prosječni dani naplate potraživanja	360 / koeficijent obrta potraživanja	53	54

Koeficijent tekuće likvidnosti

Pokazuje sposobnost podmirenja kratkoročnih obveza bilančnim pozicijama koje jesu ili se u roku jedne godine mogu transformirati u gotov novac. Iako će adekvatnost ovog pokazatelja varirati od industrije do industrije, struka je ipak indikativno postavila zahtjev da ovaj pokazatelj bude minimalno 2, što znači da poduzeće ima barem dvostruko više kratkotrajne likvidne imovine (poželjno gotovine, potraživanja i zaliha), nego što su kratkoročne obveze koje dolaze na naplatu. Na dan 31.12.2017. vrijednost ovog koeficijenta iznosi **5,36** (povećanje od 22,4 % u odnosu na 2016.) što ukazuje na izuzetan stupanj sposobnosti podmirenja kratkoročnih obveza u dospijeću.

Koeficijent financijske stabilnosti

Koeficijent financijske stabilnosti mora biti manji od 1 te njegovo smanjenje upućuje na pozitivan smjer. Dakle, smanjenje koeficijenta upućuje na povećanje financijske stabilnosti i to zato što se sve veći dio

glavnice i dugoročnih obveza koristi za financiranje kratkotrajne imovine. Na 31.12.2017. taj je koeficijent iznosio **0,50** (poboljšanje za 9,1 % u odnosu na 2016.).

Faktor zaduženosti

Pokazuje mogućnost podmirivanja ukupnih obveza rezultatima redovnog poslovanja, a poželjan je što niži pokazatelj. Iznos pokazatelja od **2** u 2017. (2 u 2016.) znači da bi HKZP trebao biti u stanju svojim operativnim novčanim tokovima iz poslovanja, baziranim na ostvarenom rezultatu u 2017., podmiriti sve svoje ukupne obveze (uključujući i kreditne obveze) u roku od dvije godine (uobičajena kontrolna mjera za taj pokazatelj jest 5 - izvor Fina).

Stupanj samofinanciranja

Prikazuje udio vlastitih sredstava u ukupnoj imovini Društva. Iz aspekta zaduženosti poželjna je što viša vrijednost tog pokazatelja. Iznos od **0,60** u 2017. znači da 60 % ukupne imovine društva svoj izvor pronalazi u vlastitom kapitalu Društva.

Koeficijent obrtaja ukupne imovine

Upućuje na brzinu cirkulacije imovine u poslovnom procesu i što je koeficijent veći, raste i brzina cirkulacije. Iskazani koeficijent od **0,68** za 2017. ukazuje na efikasno korištenje ukupne imovine HKZP-a s obzirom na to da je taj koeficijent za poduzetnike iste veličine znatno niži (izvor Fina). S obzirom na intenzivniji porast vrijednosti ukupne imovine (posebice kratkotrajne komponente ukupne imovine) u odnosu na dinamiku razvoja prihoda tijekom 2017., ovaj je pokazatelj za 2017. rezultirao smanjenjem u odnosu na 2016., ali i dalje sugerira značajno bolje performanse od industrije.

Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine

Pokazuje učinkovitost upotrebe kratkotrajne imovine u ostvarivanju prihoda. Iznos pokazatelja od **1,19** u 2017. znači da iznos jednogodišnjeg prihoda premašuje vrijednost kratkotrajne imovine za 19 %, što ukazuje na vrlo dinamičnu transformaciju kratkotrajne imovine tijekom godine za 1,19 puta. S obzirom na intenzivniji porast vrijednosti kratkotrajne imovine u odnosu na dinamiku razvoja prihoda tijekom 2017., ovaj je pokazatelj za 2017. rezultirao smanjenjem u odnosu na 2016., ali i dalje sugerira značajno bolje performanse od industrije.

Prosječni dani naplate potraživanja od kupaca

Prosječni dani naplate potraživanja iznosili su **54 dana** tijekom 2017., što je u rangu poduzetnika iste veličine. To je uvjetovano korištenjem EUROCONTROL-ovog sustava naplate prihoda od pružanja usluga kontrole zračne plovidbe, istog onog sustava koji koriste i ostale kontrole zračnog prometa država Europske unije.

5 Izloženost i upravljanje ekonomsko-financijskim rizicima

5.1 Općenito

Ekonomsko-financijski rizici (dalje Financijski rizici), odnosno vjerojatnost ekonomskog gubitka zbog nastupa određenog po Društvo nepovoljnog događaja, proizlaze iz različitih poslovnih transakcija Društva. Uzmemo li u obzir to da u jednom poslovnom sustavu svi poslovni rizici prije ili kasnije rezultiraju rizicima ekonomsko-financijskog spektra tako su posredno su gotovo svi poslovni rizici konačno i financijski. Financijski rizici u užem smislu, koje Društvo nadzire i kojima upravlja, jesu rizik likvidnosti, valutni i kamatni rizik. Pored toga, Društvo nadzire i upravlja ostalim rizicima značajnim za njegovo poslovanje – tržišnim rizikom, kreditnim rizikom te drugim rizicima.

5.2 Tržišni rizik

Društvo posluje na jedinstvenom europskom tržištu usluga u zračnoj plovidbi, u konkurenciji drugih pružatelja usluga, posebice iz država članica EUROCONTROL-ovog sustava rutnih i terminalnih naknada sa kojima RH ima direktnu državnu granicu. Pravni okvir unutar kojeg Društvo posluje čini skup međunarodnih i nacionalnih propisa koji se primjenjuju u obavljanju temeljne djelatnosti Društva i od kojih su za sustav financiranja najznačajniji: Odluka Vlade Republike Hrvatske od 27.12.1996. o pristupanju Međunarodnoj konvenciji o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe - EUROCONTROL iz 1960. (u daljnjem tekstu Konvencija), s protokolima iz 1970., 1978. i 1981. i Mnogostranom sporazumu o rutnim naknadama iz 1981. (*Multilateral Agreement relating to Route Charges*; Međunarodni ugovori, 14/1996, u daljnjem tekstu Mnogostrani sporazum) kojom je Republika Hrvatska postala članicom EUROCONTROL-ovog sustava rutnih naknada (u daljnjem tekstu EUROCONTROL-ov sustav), kao i sama Konvencija i Mnogostrani sporazum.

Slijedom članstva u EU i u EUROCONTROL-u, u svojem poslovanju HKZP primjenjuje uredbe Europske komisije i propise EUROCONTROL-a koji se odnose na poslovne performanse HKZP-a i sustav rutnih i terminalnih naknada (Uredba Europske komisije 390/2013, 391/2013, EUROCONTROL-ova Načela utvrđivanja baze troškova rutnih naknada i izračuna jedinične cijene, Vodič za sustav rutnih naknada i Uvjeti primjene sustava rutnih naknada i uvjeti plaćanja), kao i nacionalni Pravilnik o utvrđivanju rutnih i terminalnih naknada (NN 91/2013).

Navedeni propisi nalažu Društvu uspostavljanje baze troškova za rutne i terminalne usluge za svaku poslovnu godinu, prognoziranje zračnog prometa i formiranje jedinične cijene usluga (*unit rate*) po kojoj se korisnicima naplaćuju pružene usluge. Promet, kao čimbenik tržišnog poslovanja, značajan je iz aspekta ostvarenja planiranih prihoda, održavanja potrebne likvidnosti i stabilnosti financijskog i poslovnog sustava.

Kako je Društvo od 1.1.2015. obveznik primjene „*determined cost*“ modela nadoknade troškova poslovanja sukladno uredbi 391/2013., stoga je, pored učinkovite kontrole i planiranja troškova, od velikog značaja što točnije prognoziranje, odnosno planiranje, zračnog prometa kao čimbenika koji određuje jedinične cijene usluga i godišnji prihod Društva.

Tržišni rizik prometa dodatno je aktualiziran s obzirom na proces izmjene relevantne regulative koji je pokrenut tijekom 2017., a čija implementacija se očekuje u narednom razdoblju, nastavkom započetog

procesa BiH ATM tranzicije te kontinuiranim razvojem i uvođenjem FRA koncepta organizacije zračnog prostora (Free Route Airspace).

5.3 Rizik operativne poluge

Visoka razina operativne poluge koja karakterizira cijelu ANS industriju (dominantno određena odredbama kolektivnog ugovora vezanih uz materijalna prava radnika te troškove amortizacije temeljene na visokoj kapitalnoj angažiranosti resursa u vidu sofisticiranog tehničko-tehnološkog parka) sugerira inherentni poslovni rizik, koji se može materijalizirati u riziku narušavanja operativne profitabilnosti i novčanih tokova u slučaju značajnijeg odstupanja ostvarene u odnosu na planiranu strukturu i opseg zračnog prometa. Prevencija i upravljanje ovim rizikom provodi se putem periodičnih poslovnih izvještaja, rezultati kojih u slučaju da sugeriraju neprihvatljivu razinu rizika ostavljaju prostor poslovodstvu da pravovremeno djeluje u cilju osiguranja kontinuiteta održivog poslovanja.

5.4 Kamatni rizik

Kamatni rizik jest rizik od promjene vrijednosti financijskog instrumenta uslijed promjene tržišnih kamatnih stopa u odnosu na kamatne stope koje se primjenjuju na financijski instrument. Drugim riječima, kamatni rizik jest mogućnost ostvarenja gubitaka zbog promjene tržišnih kamatnih stopa u odnosu na kamatne stope koje se primjenjuju na financijsku imovinu ili obveze Društva. Nije bilo značajnijih promjena utjecaja kamatnog rizika na poslovanje Društva. Neovisno o tome, Društvo razmatra opciju dodatnog umanjenja kamatnog rizika putem zamjene novčanih tokova iz varijabilnih kamatnih stopa u fiksne kamatne stope (eng: Interest Rate Swap).

5.5 Kreditni rizik

Kreditni rizik podrazumijeva rizik od toga da druga ugovorna strana neće u planiranom roku, djelomično ili potpuno izvršiti svoje obveze te da će time uzrokovati ekonomske gubitke Društvu. Imovina koja potencijalno može izložiti Društvo kreditnom riziku sastoji se uglavnom od oročenih depozita, novca i novčanih ekvivalenata i potraživanja od kupaca. Potraživanja od kupaca usklađena su za iznos ispravka sumnjivih i spornih potraživanja, dok su raspoloživ novac i novčani ekvivalenti te depoziti raspoređeni kod dvije najveće hrvatske banke. S ciljem dodatnog ublažavanja kreditnog rizika razmatra se opcija dodatne disperzije novca i novčanih ekvivalenata na druge financijske institucije i investicijske proizvode prihvatljivog profila rizika. Nije bilo značajnijih promjena utjecaja kreditnog rizika na poslovanje Društva.

5.6 Valutni rizik

Valutni rizik nastaje za poslovni subjekt uvijek kada dolazi do promjene inter-valutnog tečaja poslovnom subjektu relevantnih valutnih parova. Službena valuta u kojoj Društvo vrednuje svoje transakcije jest hrvatska kuna. Dinamički, valutni rizici se realiziraju te predstavljaju stvarne direktne posljedice na novčane tokove Društva u trenutku naplate odnosno plaćanja određenih transakcija, za razliku od onih kada se ne realiziraju, odnosno samo evidentiraju u financijskim izvještajima Društva prilikom svođenja pozicija imovine i obveza Društva nominiranih u stranoj valuti u hrvatske kune primjenom valutnih tečajeva koji su važeći na datum bilance/izvješća o financijskom položaju. Nastale tečajne razlike knjiže se u korist ili na teret računa dobiti i gubitka/izvješća o sveobuhvatnoj dobiti.

Kako je euro za Društvo najznačajnija strana valuta, bilo u pogledu pozicija bilance stanja bilo u smislu valutne strukture poslovnih transakcija, valutni rizik nalazimo prihvatljivim kako zbog politike stabilnog pariteta EUR/HRK koju provodi HNB tako i zbog adekvatne usklađenosti valutne strukture imovine i izvora sredstava.

5.7 Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti jest rizik od toga da Društvo neće biti u mogućnosti ispuniti svoje financijske obveze drugoj ugovornoj strani.

Društvo upravlja rizikom likvidnosti tako da naplatu svojih potraživanja vrši preko paneuropskog, EUROCONTROLovog sustava naplate rutnih i terminalnih naknada čime osigurava vrlo visok stupanj naplate svojih potraživanja (povijesno oko 99%), kontinuirano prati i analizira predviđeni i stvarni novčani tok na osnovi dospelosti financijskih obveza te održavanjem odgovarajućih iznosa visoko likvidne imovine (gotovog novca i depozita) kako bi se posebno umanjili rizici likvidnosti po naslovu neplaniranih ili izvanrednih novčanih izdataka.

5.8 Rizik supsidijarne odgovornosti

HKZP nema obveza po supsidijarnoj odgovornosti u odnosu na FABCE Aviation Services Ltd.

5.9 Investicijski rizik

U kontekstu poslovanja HKZP-a investicijski rizik predstavlja opasnost od neispunjavanja investicijskog plana HKZP-a uslijed rizika koji proizlazi iz kompleksnih imovinsko-pravnih odnosa, rješavanje kojih je dugotrajno i upravljanje kojima je u značajnoj mjeri van kontrole HKZP-a.

5.10 Rizik upravljanja kapitalom

Omjer neto duga i glavnice Društva na 31.12.2017. jest -0,10 (0,12 na 31.12.2016.) što sugerira zanemarive rizike vanjskog financiranja.

6 Zaključak

Kao i dosadašnjih godina, Društvo kontinuirano nastavlja proces stručnog osposobljavanja svojih zaposlenika, s posebnim naglaskom na održavanju visokog stupnja kompetentnosti operativnog osoblja i visokog stupnja sigurnosti i kvalitete usluga u zračnoj plovidbi. U tom smislu, očekuje se nastavak kako unutarnjeg (školovanje zaposlenika u prostorijama Društva temeljem načela unutarnjeg transfera znanja), tako i školovanja zaposlenika na vanjskim obrazovnim ustanovama.

U izvještajnom razdoblju Društvo je ostvarilo dobit prije oporezivanja u iznosu od 110,5 milijuna kn. Kroz financijska izvješća HKZP-a za 2017., vidljiva je određenost Društva ka osiguravanju potrebnih sredstava kako bi se isto zaštitilo od potencijalnog rizika poremećaja likvidnosti i solventnosti tržišta, kao i od prijetnji koje više no ikad donosi „determined cost recovery“ model financiranja te ispunjenje zadanih ciljeva iz EU Sheme performansi, odnosno Plana performansi za referentno izvještajno razdoblje RP2.

Plan investicija u 2017. realiziran je u iznosu od 83,8 milijuna kn, što predstavlja gotovo potpuno ispunjenje godišnjeg cilja .

Društvo je prepoznalo važnost sustava upravljanja, procesne orijentiranosti, upravljanja performansama i međunarodne suradnje (prije svega kroz COOPANS, FAB CE, SESAR DM i SESAR2020).

Tijekom 2017. Društvo je nastavilo uspješno povlačiti sredstva projektnih sufinanciranja iz EU fondova te je tijekom 2017. iz istih izvora realiziralo 34.900.651 kn pozitivnih novčanih tokova – neto.

Nastavno na nagrade u prethodnim godinama („Plaketa zlatna kuna“ iz 2014., 2015. i 2016.), potvrda kvalitete dosadašnjeg rada i recentnih aktivnosti potvrđena je još jednom međunarodnom nagradom, nagradom Europske komisije - Jedinstveno europsko nebo 2017. (SES Award 2017.) za multinacionalni projekt „Zračni prostor slobodnih ruta na jugoistočnoj osi“ (SEAFRA).

- kraj dokumenta -